

AHİRETTE BİR DİKTATÖR

YA DA

SAMSATLI LUKİANOS'LA AHİRET RÜYASI

İSMAİL KAYGUSUZ

Prologos ve epilogos kişileri:

YAZAR, gelecekte gelen gezgin

LUKİANOS (LUKİYANOS), 2.yüzyıl gezgini, Süryani asıllı Samsatlı yazar

1.EŞEKLİ ADAM/EPHİALTES (EFİALTES) Lukianos'un çocukluk arkadaşı

2. EŞEKLİ ADAM/ YUSUF, Yazarın çocukluk arkadaşı

Ahiret Yolcuları Ve Mitolojik Kişiler:

KLOTHO (KLOTO) İnsanların ipini eğiren kader tanrıçası

KHARON (HARON) Ahirete açılan kapılardan Aheron ırmağı kayıkçısı, ölüleri para karşılığında karşı kıyıya geçirir

MENİPPOS Doğaya uygun yaşayan köpeksi (cynic) felsefeci ruhu

HERMES Ruhlar sürüsünü ahirete götüren çok işlevli bir tanrı

KYNİSKOS (KİNİSKOS) Bir diğer köpeksi felsefeci ruhu

MEGAPENTHES (MEGAPENTES) Tyrannos; zorba kral, diktatör ruhu

MYKİLLOS (MİKİLLOS) Ayakkabıcı, ayakkabı tamircisi köşker ruhu

RADAMANTHYS (RADAMANTİS) Ahiret başyargıcı

TİSİPHONE (TİSİFONE) Alkmaion'la Manto'nun kızı, ölümler sürüsünü Hermes'ten teslim alıp yargıç huzuruna çıkararak, katillerden öç alan tanrıça

MİNOS Ahiret yargıçlarından

SOSTRATOS Bir katil ruhu

PERDE I

Prologos

SAHNE 1

Kırsal alanda bir yol ayrımında, "ONAR KÖYÜ Roma Kaya Mezarlarına 6 Km" yazılı bir levhanın direğine belini yaslamış oturan, yanında sırt çantasıyla yazarı görürüz. İlkbahar

sonu bir öğleden sonrası 4-5 sıraları. Yazarın uzun bir yolculuktan geldiği anlaşılır; çok yorgun bir hali varsa da, sılaya kavuşmanın verdiği sevinç ve mutluluk yüzünden okunmaktadır.

YAZAR _; (*Ayağa kalkar; derin derin soluk alır, ayakları üzerinde 360 derece dönerek çevreyi izlerken kendi kendine konuşur*) Bu semtin adı Ömerbeg; karşı tarafta Kepez kayalıkları, sol tarafımda Göl Dağı yükseliyor. Tam elli yıl önce burada babamın çiftten saldıği öküzleri otlatıyordum, bizim mahalleden Haççık halanın oğlu Yusuf'la. Babam şu ileride, Yusuf'un babası da ötede Yığmaca'da çift sürüyorlardı. Babalarımız öğleye kadar tohum ektikleri evleği bitirip çifti salınca, öküzleri önümüze katarak işte şu derenin kıyısında birleşmiştik. Hayvanlar yayılırken; sekiz-on yaşlarındaki biz ikimiz elimizdeki sopalar ve yerden topladığımız taşlarla ne oyunlar oynamıyorduk ki? Havaya değnek fırlatmacık, çay taşıyla yassı taş ve mırzık (üstüste konulmuş üç-dört küçük taş) devirme, üçtaş, ontaş; daha ne oyunlar uydurumuyorduk akşamı etmek için!...Otuz yılı geçti doğup büyüdüğüm köyümü görmeyeli. Şu levhanın önünde oturup bekleyeyim; elbet akşam olmadan köylülerden birine rastlarım, birlikte konuşarak gideriz. İnşallah yaşlılarımdan biri olur, yoksa gençleri tanıyamam. (*Levhanın dibine oturup, belini direğe yaslar, ayaklarını uzatırken*) Ne de yorulmuşum! Kitabımı okuyayım biraz daha. (*Uzanıp, sağ yanındaki sırt çantasından kitap çıkarırken*) 2.yüzyılda yaşamış şu Samsatlı Lukianos doğrusu çok zeki, kendini iyi yetiştirmiş; zamanının tüm bilgilerini, inanç ve felsefe akımlarını çok iyi incelemiş bir yazar. Tarihiyle birlikte Yunan pantheonunu, yani Tanrılar dünyasını, dönemin felsefe akımlarını ve filozofları derinlemesine bilmeden bu ironic, eleştirel olduğu kadar da anlaşılması kolay bu diyaloglar yazılamaz. (*Kitabı karıştırarak*) Neyse, nerede kalmıştım? *Menippos ile Kerberos* (Üç başlı Cehennem Köpeği) konuşmalarını bitirmiş, *Menippos ile Kayıkçı Kharon*'a gelmişim. Daha çok da *Öbür Dünyaya Yolculuk'u* (*Kataplous'u*) merak ediyorum... (*Susar ve sessizce kitabı okumaya başlar. Birkaç saniye içerisinde kitap elinden kayarken yırtılmış kapağı kapattığı parmakları arasında kalır ve kafası önüne düşer. Horultuyla uyumaya başlar ve düş sahnelerine geçilir.*)

DÜŞSEL ALEMDE TARİHSELİ YAŞARKEN

SAHNE 2

Yazar okuduğu kitabı düşünde yaşamaya başlamıştır; kendini gelecekte gelen bir yolcu olarak bir yol ayrımında bir yüksek miltası önünde otururken bulur. Mil taşında Yunanca (Α ΠΑΡΑΣΑΤΗ ΤΗ ΣΩΜΑΣΑΤΗ) ve Latince (V MILIA A SAMOSATI) "Samsat'a 1 Fersah (6 km)" yazılıdır. Arka plan görünümünü değiştirmiştir.

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; (*Şaşkınlık içinde ayağa kalkar, çevresine bakınır. Miltasındaki yazıyı okur*) Aaa! Samosata'yı gösteriyor bu taş, bir fersah, yani 6 km yürürsem orada olacağım. Ama ben Melita yolcusuyum. Samosata'ya uğrasam Lukianos'u görebilir miyim? Acaba hâlâ Antiokhia'da avukatlık mı yapıyor? Yoksa İmparatorluğu kent kent dolaşıp halka nutuk çekerek bilgici (s sofist) filozoflar modasına uymuş para mı kazanıyor şu sıralarda? Ben bir Lukianos hayranıyım; bir saat daha yürüyerek şansımı deneyeceğim. Samosata'da sorup soruştururum, belki de ailesini ziyarete gelmiştir. Bu bölgenin Roma İmparatorluğuna katılış tarih kaçtı? Şimdi hangi yılda bulunuyor acaba Samosata?

(Konusmasınınhenüz ikinci cümlesi bittiğinde; soldan sırtındaki kitap dolu çantası ve üstündeki atlılar sınıfında moda olan hasıllanmış deriden seyahat giysisiyle Samsatlı Lukianos girmiştir. Elinde neredeyse kendi boyunda ucu kıvrık kalınca bir sopası vardır. Görünmeden arkasında şaşkınlık içinde onu izlemekte, görünüşü ve davranışları yaşadığı zamana uymayan bu kişiye jest ve mimikleriyle eşlik etmekte. Özellikle ona şiddetle dokunma arzusu duyar; ikide bir elini yaklaştırıp geri çeker)

SAMSATLI LUKİANOS_; (Daha fazla dayanamaz ve gelecekte gelen yolcunun sorusunu yanıtlar) Hey yabancı, kimsin sen? Bu toprakların adamı değilsin galiba? Burada herkes bilir ki; Samosata kenti tam 232 yıl Kommagene krallığına başkentlik etmiştir. 71-72 yılları Roma İmparatorluğuna bağlandığı tarihtir. Kentlerin tarihi Roma'ya bağlandığı yıldan başlar; Samosata'da takvim 59 yılının son çeyreğini gösteriyor. İmparatorluk başkentinde ise 160 yılının Maius (Mayıs) ayını yaşıyor Romalılar ve kentin kuruluşunun 810.yılındalar. Belki hiç duymadığın şeyleri sana söylüyorum; ama bir sofistin görevi insanları bilgilendirmektir hangi sınıftan olursa olsun...

GELECEKTEN GELEN YOLCU (YAZAR)_; (Şaşkın bakışlarla onu dinlemiş ve kekeleyerek) Ben ge ge ge gelecekte ge gelen bir yolcuyum; köyüme gidiyordum, birden yoluma Somasata miltaşı çıktı. (Elinde kalmış olan kitabın kapağına bakarak, sevinçle) Sen Samsatlı Lukianos'sun kapaktaki heykelinin resmine benziyorsun sen o olmalısın. Senin kitabımı okuyordum..

SAMSATLI LUKİANOS _; (Bu kez o şaşkınlıkla sorar) Ne diyorsun be ne kapağı? Böyle kitap kapağı mı olurmuş? (Yırtık kapağı elinden çekip alarak inceler) Doğruymuş, benim heykelimin resmi var üzerinde. Hem de Latin harfleriyle ismim yazılı; kim çevirmiş benden habersiz? Bu nasıl parşömen, ipincecik?

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; (Sakinleşmiştir. Elini Lukianos'un omuzuna koyarak) Hayır, bu senin dediğin parşömen değil, bunun adı kağıt. Latin harfleriyle yazılı, ama Romalıların dili değil. Haydi şuraya oturalım; ikimiz de uzun yollardan geliyoruz, yorgunuz. Öfke, kızgınlık ve şaşkınlık gibi duygularımızı bir kenara koyarak konuşup tartışalım. Varsay ki ben, aya ve güneşe gönderdiğin Menippos'um ve beni oralarda unuttun. Aradan iki bin yıl geçtikten sonra dönüyorum.

SAMSATLI LUKİANOS _; (Miltaşına bellerini dayarak yanyana oturmaşlardır) Ama onu ben bir hayal aleminde yolcu etmişim; göklerde, yıldızlar arasında yolculuğa göndermişim bir yelkenli dolusu dünyahıyı.

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Ben de şimdi bir rüya alemindeyim. Seyahatim boyunca birkaç kitabımı okudum, bir hayranım ben. Onları okurken seni hayal etmişim ve şimdi karşımdasın. Senin zamanından tam 1850 yıl sonrası gelecekte geliyorum. Hadrianus'un Birigatlar üzerine yaptığı seferle yarısını fethettiği taa Britania adasından, Melita'ye yolculuğa çıktım. Senin gibi otuz yıl sonra doğup büyüdüğüm köyümü görmeye gidiyordum. Ne kadar zamanda geldim biliyor musun?

SAMSATLI LUKİANOS _; (O da sakindir artık) Ben Galia'ya kadar gittim, ötesini tanımam. Herhalde bir altı ay sürmüştür yolculuğun.

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Söylesem inanamazsın ki...

SAMSATLI LUKİANOS _; Zaten hiçbir söylediğin inanılacak gibi değil. Sen de benim gibi hayali çok geniş yazara benziyorsun. Menippos'u kuşlar gibi havalarda uçurmam, aya göndermem hepsi uydurmaydı, hayaldi kuşkusuz. Okuyan insanlar eğlensin ve hayal alemine dalıp günlük dertlerini unutsunlar diye yazmıştım. Elbette sadece onun için değil; insanlar bilgilensinler, düşünsünler ve akıl yürütüp bir anlam çıkarsın, ders alsınlar yazılarımdan ve de 'acaba böyle şeyler olabilir mi?' diye sorarak, onlar da hayal etsinler diye yazıyorum.

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Yani kuş gibi uçmak, aya yıldızlara gitmek gibi mi?

SAMSATLI LUKİANOS _; İnsanın hayalinde olsun göklerde gezmesi hoş bir duygu değil mi?

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; O zaman sıkı dur; senin o hayal edip yazdığın ve insanların düşünmesini istediğin şeylerin ikisi de benim yaşadığım yüzyılda gerçek ve sıradan bir olay.

SAMSATLI LUKİANOS _; (*Sıçrayarak ayağa kalkar*) Yani göklerde uçuyorlar; aya ve yıldızlara gidiyorlar, öyle mi?

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Hem kuşlardan daha hızlı kanatlı, kanatsız araçlarla uçuyorlar. Aya da insan indirdiler, bazı yıldızlara insansız araç bile gönderildi. Öğrenmiş ol ve gururlan; insanlık tarihinde bu hayalleri ilk kez sen yazdın ve hayallerin gerçek oldu.

SAMSATLI LUKİANOS _; (*Sevinçle*) Peki sen o kanatlı araçlara hiç bindin mi?

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Britania'dan neyle geldiği mi sanıyorsun senin gibi at arabasıyla mı? Sen altı ay diye tahmin etmiştin, oysa ben altı saatta geldim, sizin Melita dediğiniz Malatya'ya.

SAMSATLI LUKİANOS _; Havada uçan araçla altı saatta, doğrusu olacak iş değil. Ne kadar yüksekten uçuyorlar?

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Ama oluyor artık; uçan araç yani uçaklar tam iki buçuk parasang, yani bizim ölçümüzle 15bin m. yüksekten uçabiliyor. Şimdi senden konuşalım; miltaşını gördüğümde sana mutlaka rastlayacağım umudu doğdu içime birden. Söylesene burada ne arıyorsun sen, bu tarihlerde Atina'da olman gerekmiyor muydu? Agorada, halka açık stoalarda (direkler arasında) nutuklar veriyor olmalıydın ...

SAMSATLI LUKİANOS _; (*Sözünü keser*) Adama bak sen! Benden iki bin yıl sonra gelmiş hayatıma müdahale ediyor. Doğru üç ay öncesine kadar ahlak felsefesi ve siyaset üzerine konuşmalar yaptım Attika, İonia ve Aiolia kentlerinde. Tam da dediğin gibi Athena stoalarının birinde zamanın ahlaki davranışları üzerinde konuşmalar yapıyordum. Bir konuşmanın tam ortasında birden otuz yıldır uzak kaldığım memleketim Samosata'm aklıma düştü; meğer ne denli özlemişim, dilim damağıma yapıştı ve bir türlü konuşamıyordum. Gözümde tütüyordu Samosata ve ailem. Dayanılmaz bir sıla özlemiyle yanmaya başlamıştım.

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Öbür yandan çok para kazanıp zengin olmuşsun; ama belki hâlâ çocukluk günlerindeki yoksulluğu yaşayan ailen aklına geldikçe vicdan azabı çekiyordun.

SAMSATLI LUKİANOS _; Doğru diyorsun; demek ki, yaşamımla ilgili bu bilgiler de yaşadığın yüzyıla kadar ulaşmış. Bunlar benim kafamda geçen ve yüreğimde hissettiğim duygulardı.

GELECEKTEN GELEN YOLCU _;Ama kitaplarındaki diyalogları dikkatli okuyanlar yarattığın kişiliklerin davranışından da çıkarabilir. Üstelik ahlak dersleri verirken, ahlaka uygun olmayan bu vurdumduymaz davranışınla vicdanın rahatsız oluyordu.

SAMSATLI LUKİANOS _; Evet, ailemi ve akrabalarımı şiddetle merak ediyorum; son on beş yıldır, Antiokhia'daki avukatlığı bıraktığımdan beri hiç haber alamadım; kim öldü kim kaldı? Ailemden yaşayanları Athena'ya götürmek istiyorum, son anlarında rahat yaşasınlar. Bu amaçla iki ay önce Athena'dan çıktım. Smyrna'dan(İzmir) Psidia Antiokhiası'na (Yalvaç) kadar dört atlı bir araba kiraladım. Oradan Seleukia'ya (Silifke) da atıyla beraber bir yerli rehberliğinde geldim. Ondan sonra Tarsos üzerinden buraya kadar iki haftada ancak gelebildim...

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Dur tahmin edeyim; 16-17 yaşlarında Samsat'tan kaçtığında acemice takip ettiğin yollar üzerindeki köy ve kasabaları dolaşarak geldin...

SAMSATLI LUKİANOS _; Sen Klaros Apollon tapınağı kâhini misin be adam, nereden biliyorsun? (*Bir eşeğin sırtında Ephialtes sağdan girer*)

SAHNE 3

EŞEKLİ ADAM EPHİALTES _; (*Öncekilerin yanlarına gelerek, eşeğinden inip onları dikkat ve şaşkınlıkla süzer. Onlar da ayağa kalkmışlardır*) Hey siz! Buraların adamı değilsiniz; nereden gelip, nereye gidiyorsunuz?

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; (*Lukianos'a doğru bakar, onun yanıtlamasını bekler. Ama o, gözlerini dikmiş kıpırdamadan eşekli adama bakmaktadır.*) Bizim Melita'nın köylerinde bir gelenek vardır; bir yabancı görürlerse, sadece nereden gelip nereye gittiklerini sormazlar!

EŞEKLİ ADAM _; (*Elindeki sopasını havada sallayarak bağırır*); Ya ne sorarlar sizin oralarda kılığı bozuk yalancı? Sen Melitalı filan değilsin, onlar da bizim gibi giyinir.

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Melitalıyım, ama uzun yıllardır başka bir ülkede yaşadım; ondan kılığım sizinkinden farklı. (*Lukianos'un öbürüne gözünü kırpmadan bakışlarından onu tanımaya çalıştığı anlamı çıkarır, ona zaman kazandırmaya çalışır konuşmayı sürdürerek*) Bizim oralarda, 'nereden gelip nereye gidiyorsun'un arkasından; 'aç mısın, susuz musun ve yatacak yerin var mı yabancı?' diye sorarlar.

EŞEKLİ ADAM _; Ben nereden bileyim senin iyi adam olduğunu! Belki bir katilsin ya da hırsız...(Lukianos'un bakışlarından rahatsız olmuştur, ona dönerek) Ne toza bulanmış boz derili yılan gibi gözlerini kırpmadan bana bakıyorsun sinsice? Saldırmaya hazır yılanlar öyle bakarlar. Elimdeki meşe sopasıyla vurdum mu kafanı parçalarım senin!

SAMSATLI LUKİANOS _; (*Kendine gelir, gülerek*) Sen Ephialtes değil misin? Hey Efi, beni tanımadın mı? Ben Luki, kaçak Luki, Lukianos! Sen o zamanlar da kavgacıydın, ama hep beni korurdun diğer çocukların saldırılarından.

EŞEKLİ ADAM _; (*Önce kuşkuyla bakar, yanına yaklaşınca bağırarak sarılır*) Tamam sensin Luki, şimdi tanıdım yanağındaki sakalların altında kalmış beni gördüm ya. (*Salmış olduğu eşeğin yularını geleceğin yolcusu yakalar*) Vay be ihtiyarlamışsın Luki! Aradan tam otuz yıl geçti. Beni nasıl tanıdın?

SAMSATLI LUKİANOS _; (*Sevinçlidir*) Sen fazla değişmemişsin ve zaten senin yüzünü hiç unutmadım Efi. Sen benim hayatımı değiştirmeme sebep olan adamsın. Birlikte dayımın yanında kaba taş yontardık, hatırlasana! Biz hazırlayıp dayıma verir, o da heykele dönüştürdü.

EŞEKLİ ADAM _; Smisata'ya yeni atanmış valinin heykeli için bir mermer parçasının kaba yontu işini sana vermişti dayın. Ona göstermeden sana biraz yardım ettiydim, biliyorsun ben çırağı neredeyse bitirmiştin. ..

SAMSATLI LUKİANOS _; Nasıl oldu, kafam nerelere gitmişti bilmiyorum; bir ters vuruşla güzelim mermer parçası ortadan ikiye bölündü. Dayımdır bir kartal gibi, öfkeyle üzerime saldırdı ve bir tokatla yere serdi.

EŞEKLİ ADAM _; Koşup arkasından kucaklayıp, oradan uzaklaştırmasaydım, pestilini çıkaracaktı senin. Çünkü vali parasını bile peşin vermişti heykelin.

SAMSATLI LUKİANOS _; (*Geleceğin yolcusuna dönerek*) Melitalı hemşehrim bu arkadaşım Ephialtes kader ipliğini eğiren kişidir; benim Moiram kendisidir.

EŞEKLİ ADAM _; Sus Luki, kader tanrıçasına dil uzatma; hemen kader ipini koparıp seni Hades'e gönderir.

SAMSATLI LUKİANOS _; (*Bu sözleri duymazlıktan gelir; kaldığı yerden sürdürür*) Beni dayımın elinden aldığı gibi, kaçmama da yardım etti. Celeplik yapan babasıyla Tarsos'a bir kaç yolculuk yapmış, koyun sürüsü götürmüşlerdi; yolları iyi biliyordu. Süryanice okuma yazma biliyordum, okul bitirmemiştin ama. Bir balmumlu yazı levham vardı; onun üzerine Tarsos'a kadar geçeceğim köy ve kasaba adlarını yazıp ezberletti. Hatta Yunan alfabesini bile bana bu arkadaşım öğretmişti, dili bilmiyor ama yazısını sökebiliyordum.

GELECEKTEN GELEN ADAM _; Ne güzel, eski bir arkadaşına rastladın. Artık sırtın yere gelmez. Yahu Ephialtes, senin bu eşeği de bir türlü zaptedemiyorum, ne de azgınmış!

EŞEKLİ ADAM _; Seni yaban gördü, kendisine zarar verirsin sanıyor. (*Yularını alırken*) Benim eşeğim usludur amcası. Luki dostum, Smisat'tan çıktın; otuz yılda dünyayı dolaştın, kitaplar yazdın. İmparatorluğun başkentinde bile tanıyıyormuşsun. Şimdiki imparatorun neydi adı?

SAMSATLI LUKİANOS _; Antoninus Pius!

EŞEKLİ ADAM _; İşte onun birkaç yıl önce atadığı bölge valisi oturduğu Kilikia Antiokhası'ndan (Antakya), sırf senin doğduğun kent olduğu için Samosata'yı ziyarete geldi. Babanı anneni evinde ziyaret etti. Senin hayranınmış, kitaplarının çoğunu okumuş. Ben de

oradaydım, seni öve öve göklere çıkardı. Kentin ileri gelenlerinin hepsi sizin eve dolmuştu; hepimiz çok gururlandık. “Ah, dedi Vali; bir de Latin şairleri gibi yumuşak olsaydı, sivri dilli olmasa!” Baban o zaman hayattaydı, hemen karşılığını verdi: “Anasına çekmiş tıpkı, o da hergün arı gibi beni sokuyor sivri diliyle.”

SAMSATLI LUKİANOS _; (*Üzgün*) Babam artık yaşamıyor mu, ya annem?

EŞEKLİ ADAM _; Baban iki yıl önce öldü, annen yaşıyor ve çok dinç; baban öleliden beri hep seni sayıklıyor: “Luki’ m gelecek, beni de götürecektir” deyip duruyor. İki ablan çoktan, kızken öldüler.

SAMSATLI LUKİANOS _; Onları duymuştum. Peki küçük kardeşim evli mi, çocukları var mı?

EŞEKLİ ADAM _; Evli, iki tane de delikanlı oğlu var. Kendisi bölgede tanınmış bir heykel yontucu oldu. Ev yaptırdı, bağ-bahçe aldı durumu gayet iyi. Ama sana çok kızgınlar, aileni arayıp sormuyorsun diye.

SAMSATLI LUKİANOS _; Haklılar doğrusu; batı kentlerinin dili ve kültürü benim başımı döndürdü, kökenime yabancılaştırdı.

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Bunu bir özeleştiri olarak mı alalım? Çoğunlukla Batıya, yani Yunan ve Roma kültür çevresi inanç ve felsefesi üzerinde kalem oynatıyorsun. Bölgeye özgü Tanrılar, din ve inançlar üzerine bir tek kitabın var...

EŞEKLİ ADAM _; Bari onu ana dilinle, Süryanice yazsaydın; benim gibi Yunancayı az bilenler ve bilmeyenler de okur yararlanırlardı. Biraz da bizim buralarda olup bitenleri yazsaydın n’ olurdu sanki?

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Haksız mı Luki, Ephialtes söylediklerinde? Arkadaşının kafası karışacak ama, 13.yüzyılda yaşayan Abul Farac adında bir yazar, Süryanice yazacağı dünya tarihi benim zamanıma kadar kaldı..

SAMSATLI LUKİANOS _; (*Şaşkın şaşkın bakan Eşekli adam bir şey sormasına fırsat vermeden*) Süryanice çocukluk dilimdi, otuz yıldır konuşmuyorum, yazı imlasına da hakim değilim. Ama bölgede bir süre yaşarsam ana dilimin yazım kurallarını yeniden kazanıp, Süryanice yazmayı ya da çalışmalarımı çevirmeyi aklıma koymuş durumdayım. Kitaplarımın sayısı elliye ulaştı...

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; (*Ephialtes eşeğin üzerindeki heybenin içini karıştırırken, ona duyurmadan*) En az otuz tane daha yazacaksın, ama hepsi de Yunanca olacak... Biliyor musun? Senin din ve inançlar, Tanrılar üzerine yazdığın yazılarla yaptığın eleştirileri biz yapamıyoruz. Bırakınız onları yadsımayı; eleştiriler ve egemen dinler üzerinde tartışmalar yapmak, yanlışlarının ve zamana uyumlu olmayanlarının değiştirilmesi gerektiğini söylemek bile yasaktır ülkemizde.

SAMSATLI LUKİANOS _; (*Şaşırılmış*) Nasıl olur? Uçacak ve aya çıkacak kadar bilim ve teknikte ilerlemiş bir uygarlığı yaşayan toplumda bu tür tartışmalar hiç olur mu? Kim engel oluyor, yönetimler mi? Tiranlıkla mı yönetiliyorsunuz?

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Hayır, sözde demokrasiyle; oy çoğunluğu demokrasisiyle! Çoğunluğun oylarıyla başa gelen yönetimin başı, kendisini desteklememiş olanlara açık ve kapalı baskı yapıyor. Din ve inanç anlayışını, yönetimini, hatalı eylemlerini eleştirenleri hapse atmaktan çekinmiyor. Bir kyniskos(doğacı düşünür) olarak hep özgürlük ve eşitlikten sözeden sen, benim zamanımda yaşasan, bu eleştirel yazılarıyla hapisten çıkamazdın. Çünkü yargı dahi hükümetin başının ağzından çıkan sözlere bakıyor.

SAMSATLI LUKİANOS _; Buna Eski Yunan şehir devletlerinde Tiranlık yönetimi denirdi. Şehirde yaşayan, oy hakkı olan vatandaşların seçimiyle başa gelen archon bir süre sonra çevresine topladığı bir avuç zorbayla, şehir ve halk meclislerini dağıtıp tek başına ve keyfine göre baskıyla devleti yönetirdi. Demek seçimle gelen tiranlık iki bin yıllarında yeniden hortlamış!

EŞEKLİ ADAM _; (*Araya girer*) Luki, Melitalı hemşehriyle iyi sohbe daldınız. Ben sizin Somasata dediğiniz, bizim Smisata çevresindeki köylerde çerçilik yapıyorum. Bez, kumaş, çeşitli giyecekler, ucuz süs eşyaları vb.şeyler götürüyor; köy ürünleri yumurta, yağ, peynir, yaş ve kuru sebze- meyvalarla değiş-tokuş yapıyorum. Siz uzun yoldan gelmişsiniz ikiniz de; belli ki çok yorgun ve açsınız. Size eşeğin yükünden birkaç haşlanmış yumurta, peynir ve biraz kuru üzümle ekmek çıkardım; şuraya bir sofraya hazırlayayım karnınızı doyurun. (*Bunları söylerken, yükten kalınca bir bez parçası çekip yere serer ve yiyecekleri, susmuş kendisini izleyen şaşkın bakışları arasında iki ayrı zaman yolcusunun önüne koyar*) Susarsanız, iki stadion (360 m) ilerideki ağacın dibinde suyu soğuk bir pınar var; oradan içersiniz. Siz yemeğiniz yeyip, dinlenirken muhabbetinizi sürdürün. Ben eşeğe binip koşturayım. Luki, annene geldiğini müjdeleyip, hediyemi alayım. Kardeşinle birer eyerli at kiralayıp, çarşının ortasından dörtнала geçer geliriz.

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; (*Yine Ephialtes'e şaşkınlıkla bakmaktan kendini alamıyan Lukianos'tan önce davranır*) Kuşkusuz çarşıdan dörtнала geçerken, 'Lukianos Smisata'ya döndüü!' diye ününüz çıktığı kadar bağırsınız.

EŞEKLİ ADAM _; (*Eşeğine binmiş koştururken*) Aynen öyle yapacağız. Yerinizden kıpırdamayın, iki-üç saat içinde Smisatalılar yollara dökülüp hemşehrilerini karşılamaya gelecekler! (*Soldan çıkar. Farklı zaman yolcuları bir süre arkasından bakarlar.*)

SAMSATLI LUKİANOS _; (*Kendikendine söylenir*) Doğu ülkelerinin insanları çok farklı; çözülmesi zor, akıl ermez sırlar saklıyor içinde. Adam baştan eli sopalı bir zorbayken bir anda sevecenleşti, kişilik değiştirdi; önümüze sofraya serip çekti gitti. Batılı mı? Böyle bir davranışta asla bulunmaz. Katılığında hiç ödün vermez. Kişilik değiştirmesi çok zordur. (*Bir yandan yemek yemektendirler*)

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Hâlâ da öyledir; bu erdemli bir durum mu yoksa erdemsizlik mi ben anlayabilmiş değilim! Ama sen de doğu kökenli bir bilge yazar olarak, kişilik farklılaşmasını sürdürüyorsun; bilgici sofisttin, sakın ve sabırlı bir stoik oldun ve şimdi sivri dilli, alaycı, inançsız, kuşkucu, doğaya yaslı köpeksi yaşayan bir filozofsun. (*Gülerek*) Otuz yıldır Batı'da yaşıyorsun, ama hep doğulusun, doğulu kaldın...

SAMSATLI LUKİANOS _; (*Alaycı*) Sen de amma çok şey biliyorsun. Haydi fazla konuşma da yemeğini ye! Sen Melita yolcususun; herhalde benimle Somasata'ya gelmiyeceksin bu iki binli yılların kılığıyla?

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Seni gördüm ya, Samsat'ta ne işim var? Bu yaşadığım düş müdür hayal midir; her neyse, gerçek yaşamıma iki bin on üç yılına dönmek zorundayım. Son olarak senden bir ricam var sevgili Lukianos?

SAMSATLI LUKİANOS _; Hadi söyle! Her neyse yerine getireyim de kurtulayım senden.

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Bana şu 'Katapulus ya da Tyrannos' çalışmanı anlatsana; senin ağzından dinlemek istiyorum. Elimdeki kitabın tam da orasına gelmişim; beni okumak zahmetinden kurtar.

SAMSATLI LUKİANOS _;(Şaşkın,yüyük sesle) Yahu daha yeni bitirdim o kitabı, yayınlamadım ki; onu nereden biliyorsun?(Yavaşça) Doğru, sen gelecekten gelen gezginsin, bilmen gerekir. Athena'daki yayıncıma bırakıp geldim; o katiplerine çoğalttırarak yayınlayıp dağıtacak. Bir nüshası çantamda...

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; (Sevinçli) Sendeki nüshadan bana okursun.

SAMSATLI LUKİANOS _; Tamam başımın belası, yemekten sonra okurum; tartışırız. Benim diyaloglarımı sen kafanda sahnelere dönüştürürsün. Artık Samosatalı hemşehrilerim gelmeden defolup buradan gidersin!

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; (Kahkaha atarak) Köpeksi dişlerini bana da göstermeye başladın Luki! (Geçiş müziğiyle sahne değişir)

AHİRETE YOLCULUK YA DA DİKTATÖR

(ΚΑΤΑΠΛΟΥΣ Η ΤΥΡΑΝΝΟΣ/Katapulus he Tirannos)

Diyaloglar: Samosatalı Lukianos

Tiyatroya uyarlayan: İsmail Kaygusuz

AKHEİRON IRMAĞI İSKELESİ

SAHNE 4

Klotho ve Kharon. Sahnede yanlamasına duran, tavana yaklaşan yelkeni açılmış kocaman direğiyle bir küçük antik kayık nehre açılmaya hazır beklemektedir. Bir iskele görüntüsü vardır. Ahiret kayıkçısı Kharon iri-yarı vücudundan beklenmeyen çabuklukla kayığın içindeki suyu boşaltır ve kürekleri kayışına takar. Sonra kayığın çevresinde ağır ağır dolanarak beklemeye başlar. Sahnede akşam karanlığının başlangıcı loş bir ışık vardır.

İnsanların kader iplerini eğiren tanrıça Klotho, eğrilen ipliklerle şişirilmiş kirmanını belinden sarkıtmış ve bir elinde kara kaplı bir defter, öbürüyle ipliğin ucunu tutarak sahneye girer.

KLOTHO _; Cehenneme akan çamurlu Akheiron ırmağının koca kayıkçısı Kharon, günün bu saatlarında işsiz kalmış görünüyor! Bugün dünyadan göçen, Canalıcı Atrapos'un kader

iplerini kestiği insanların canını alıp Hermes'e teslim ettiği müşteri ruhların gecikti; üstelik beklediğin kadar çok da değiller, cebine fazla obol (para) girmeyecek.

KHARON _; Sen ne diyorsun Klotho? Benim kayık çoktan hazır; ırmağa açılmak için herşey tamam. Bak, sintineyi boşalttım, direği dikip yelkeni açtım. Kürekleri de tek tek kayışlarına taktım. Anlayacağın benim şimdi yola çıkmam için hiçbir engel yok.

KLOTHO _; Evet bir engel var, Hermes engeli! O görünmeden, hiçbir kimseyi bulamazsın ahirete yolculuk edecek.

KHARON _; Ama Hermes niye geç kaldı ki? Çoktan burada olmalıydı. Görüyorsun ki kayıkta tek bir yolcu yok; oysaki bizim kayık bugün en az üç defa gidip gelebilirdi. Akşam oldu daha bir tek obol/kuruş bile kazanamadım. Eminim, (ahiret) yeraltı tanrısı Pluton da kalkıp bana çıkışacak; işimi savsaklıyorum sanacak. Kabahatım var mı benim, işte sen tanıksın.

KLOTHO _; Kabahatın sende olmadığına tanıklık ederim ben. Zeus'un elçisi Hermes bu, kimbilir nerede?

KHARON _; Yoksa, acaba ruhları buraya getiren Hermes çapkını, Lethe suyundan içti de geri gelmeyi unuttu mu?

KLOTHO _; Lethe suyundan tanrılar ve tanrıçalar değil, ruhlar içer dünya yaşamını unutsunlar diye.

KHARON _; O zaman, ya bir tanrıçayla çapkınlık yapıyor ya da khitar çalarak nektar içip eğleniyor. Belki de insan donuna girmiş, delikanlılarla güreşiyordur.

KLOTHO _; Doğrusu onda her hüner var!

KHARON _; Belki de bu kötü huylu tanrı, birşeyler aşırıya soyunmuştur. Çünkü hırsızlık hünerleri de elinden gelir. Her ne ise, Hermes'in bize aldıracağı yoktur; doğru değil bu yaptığı! Bir diğer görevi de bize bakmak, bizimle işbirliği yapmak değil midir?

KLOTHO _; Bu kadar da üstüne gitmesek iyi olur. Nereden bileceksin Kharon? Belki çok önemli bir işi çıkmıştır. Örneğin tanrılar tanrısı Zeus'un akli esip, yeni bir göreve göndermiştir.

KHARON _; Doğru dersin, ama Klotho bu görevini yapmaya zorunlu olduğunu unutmalı mıdır? Bizim Hermes'i hiç burada alıkoyup, yukarı(dünya)ya bırakmadığımız oldu mu? Ama tahmin ediyorum ben onun niçin gelmediğini...

KLOTHO _; Niçin?

KHARON _; Burada, ölümlere sunulan çiriş otundan şerbetler ve çöreklerden başka birşey yok da onun için gelmiyor; bu sisli ve karanlık yerde canı sıkılıyor. Gökyüzünde ise herşey pasparlak, istediği kadar yiyeceği ambrosia var, istediği kadar nektar akıyor. Orada kalmak daha keyifli onun için.

KLOTHO _; Bırak artık öfkelenmeyi Kharon; senin Hermes uzaklarda değil, bak işte geliyor; yanında da birçok ölü var.

KHARON _; Hani nerede?(*Sağa doğru bakarken*) Haa işte gördüm. Hepsini bir araya toplamış, bir keçi sürüsü gibi sopasıyla güdüyor onları.

KLOTHO _; (*Aynı yöne bakmaktadır*) Ama o da ne? Ölülerden birini sımsıkı bağlamışlar, biri durmadan gülüyor. Bir tanesi omuzuna heybesini takmış, eline bir sopa almış; gözleri şimşek gibi

KHARON _; Hele bak Klotho, Hermes de iyice terlemiş, kanatlı ayakları toz içinde soluk soluğa geliyor.

KLOTHO _; Ben Hermes'i karşılayayım. Sen şu gelen köpeksi herifle (*Menippos soldan girmiştir*) ilgilen! (*sağdan çıkar*)

SAHNE 5

Menippos, Kharon

MENİPPOS _; (*Klotho'nun ardından bakarak*) Sözde dünyada yaşayan insanların kader ipini kuşağında sokulu kirmana bağlamış eğiren Klotho biz inançsız kinikleri pek sevmiyor galiba; yüzüme bile bakmadı. Oysa ben Hermes'in bizi gütmesini beklemeden kendi ayağımla herkesten önce geldim Kharon. Hermes'in sürüsü gelinceye dek seninle kayıkta muhabbet edelim biraz. (*Anında kayığa atlar*) Şöyle oturup bir kenarda; olup bitenleri seyrederek, güler eğlenirim kendi kendime.(*kahkaha atar*)

KHARON _; Vay edepsiz vay, izinsiz geçti oturdu kayığıma. Ver bakalım navlunu!

MENİPPOS _; İsteddiğin kadar bağır dur Kharon, üstelik daha karşıya geçemedik ki...

KHARON _; Senin gibi kendini bilmez saygısızlardan peşin alırım ücretimi.

MENİPPOS _; Zırnık bile alamazsın; hiç birşeyi olmayandan ne alabilirsin ki?

KHARON _; Bir parası bile olmayan adam olur mu hiç?

MENİPPOS _; Başka biri var mı bilmem, ama benim bir kuruşum bile yok işte. Beni öldürecek değilsin ya, zaten ölüyüm!

KHARON _; Seni alçak! Pluton/Hades hakkı için söylüyorum; parayı vermezsen, boğarım seni.

MENİPPOS _; Ben de sopamla bir vurursam, kafanı yararım.

KHARON _; Asla geçirmem seni.

MENİPPOS _; Geçirmezmiş! Geçirmezsen geri giderim. Klotho sana, 'bu herifle ilgilen' dedi. Geldiğinde beni göremezse, seni işinden eder valla! Bak sana bir yol göstereyim; birazdan Hermes'in ölü sürüsü gelecek, içinde mutlaka çok zenginler vardır. İşte onların birinden bir obol/kuruş da benim için alırsın, olur biter!

KHARON _; Demek ki, onca ölünün içinde sen bedeva bu bataklığı geçerek övünmek istiyorsun? Yok öyle şey; her hizmetin bir karşılığı vardır.

MENİPPOS _; Ben karşılıksız geçmek istemiyorum ki! Yalnız verecek bir obolosum yok diyorum. Param yok diye ölmeyecek değildim ya! Karşıya geçinceye dek kayığımda iş görürüm; sinsineyi boşaltır, kürek çekerim ve de diğer ölüler gibi ağlayıp inileyerek seni rahatsız etmem. Kahkahalar atarak seni neşelendiririm. Ayıp değil mi bütün bunların karşılığı bir kuruş olsun? Sen bana borçlu kalır; böylece bir kaç kez götürüp getirirsin beni

KHARON _; Şuna da bak beni kendisine borçlu çıkaracak, olmaz; bir obolos/kuruş vermezsen, şuradan şuraya götürmem.

MENİPPOS _; O halde ben de geri hayata dönerim, nasıl olsa Hermes'ten habersiz geldim. *(Kalkıp kayıktan inmeğe davranır)*

KHARON _; Sen ne akıllı köpeksin be! *(Kalkmasına engel olur)* Klotho gördü seni, zaten onun ölüler listesinde mutlaka adın vardır. Bir de senin yüzünden Hades'in yargıcından dayak mı yiyeyim, otur yerine ve bir daha kalkma.

MENİPPOS _; Sen de ama can sıkıcı şeymişsin be!

KHARON _; Aç bakayım ne var heybende?

MENİPPOS _; Acı bakla var, canın çekiyorsa al! Ha, bir de Hekate aşısı dediğimiz çer-çöp, bok-püsür..

KHARON _; Nereden karşıma çıktı, kimdir bu köpek? Üç başlı cehennem köpeği Kerberos'dan daha keskin dişleri var. Aha göründü Hermes; gelsin de seni ona sorayım, hem de şikâyet edeyim. Ben böyle bir ölü görmedim bin yıllık kayıkçılık mesleğim boyunca.

MENİPPOS _; Sen kayığımda kimi geçireceğini bilmiyorsun Kharon? Özgür bir adamım ben; hem de hiçbir şeye aldırmayan, tam anlamıyla özgür bir adam! Menippos derler adıma.

KHARON _; Seni karşıya geçireyim hele; bir daha da karşıma çıkayım deme; kuralmış, alacağım cezaymış vız gelir; seni bu pis bataklıkta boğar, bırakırım.

MENİPPOS _; Karşıya geçeyim, beni bir daha göremezsin. Yağma yok dostum, Heraklitos ne demiş; aynı çamurlu sudan bir daha geçilmez ki!..*(Kahkaha atarken, Hermes derin derin soluyarak Klotho ile sağdan sahneye girer.)*

SAHNE 6

Klotho, Kharon, Hermes

KLOTHO _; Nen var Hermes? Nedir bir sıkıntın? Soluk soluğa ve ter içinde kalmışsın.

KHARON _; Çok da sinirlenmişe benziyorsun. Ben de çok sinirliyim şu herifin yüzünden.

HERMES _; (*kayıktakine bakarak*) Bu köpekli filozof Menippos bu, neredeydin be adam? Birkaç fiçı tahtasından yapıma evine kadar uğradım, cesedin kokmaya yüz tutmuştu. Ruhun ortalıkta yoktu. (*O aldırılmaz, kahkahasını kayıkta sürdürür. Hermes, yanında ayakta duran elleri kolları, kalçalarının hizasından omuzuna kadar sınıksız bir halatla sarılı kişiyi göstererek*) Şu canı yok mu Klotho? İşte ben onu yakalayayım derken az kalsın sizin gözünüzde kaçak oluyordum.

KLOTHO _; Peki kim bu canı? Neden kaçıyor?

HERMES _; Kuşkusuz daha fazla yaşamak istiyor da ondan kaçıyor. Ölüncü elinden kaçırdığı mutluluğu anıp anıp inlemesine, dövünmesine bakılırsa ya zorba bir kral, yani bir diktatör olmalı!

KLOTHO _; Bak hele şu budalaya! Kendisi için eğri iplik bittikten sonra gene yaşayabileceğini mi sanıyor?

KHARON _; Onun için mi kaçıyor?*(Hermes 'evet' anlamında başını sallar)*

KLOTHO _; (*Kuşağında asılı şişkin kirmanı göstererek*) Getirdiğin bütün ölümlerin eğrilmesi bitmiş ipliğini bu kirmana sardım, ucu da elimde; bu densiz ölü nasıl geri kaçabilirmiş?

HERMES _; Hem de ne kaçış Klotho! (*Bağlı ölünün arkasındaki eli değnekliye bakarak*) Şu gördüğün eli değnekli adam bana yardım etmeseydi, yakalandıktan sonra elimi kolunu iyice bağlamamış olsaydık, sıvışıp kurtulacaktı.

KLOTHO _; Baştan beri hep böyle miydi?

HERMES _; Canalıcı tanrı Atrapos getirip bana teslim ettiği andan başladı. Bütün yolculuğu hep böyle karşı koyum ve geri geri çekilmekle geçirdi; iki ayağını yere basıp direniyordu, binbir güçlkle getirebildim.

KHARON _; Hermes demek sana karşı koyuyordu, bu ne cüret?

HERMES _; Ne diyorsun sen? Bazan da bir parçacık bırakalım diye yalvarıyor; bize neler neler vaat ediyordu. Ama yakasını bırakmadım. Sonunda ahretin kapısına gelebildik...

KHARON VE KLOTHO _; (*İkisi aynı anda*) Ee sonra?

HERMES _; Sonra ben her zaman yaptığım gibi Hades ülkesinin kadın yargıcı Zeus'un kızı tanrıça Aiakos'a hesap vermek için durdum. Klotho, kardeşin Lakheze'le, senin gönderdiğin listeyle karşılaştırmaya başlayıp ruhları sıraya soktuğumuz sırada...

KLOTHO _; (*merakla*) N'oldu, listede bir yanlışlık mı vardı?

HERMES _; Hayır. Tam o sırada, bu edepsiz herif bize sezdirmeden geri kaçmış. Hesabımızda bir ölü eksik çıktı. Aiakos kaşlarını çattı (*onun sesine öykünerek*): "Yoo Hermes, dedi senin hırsızlık hünerini her yerde göstermek hakkın ve yetkin yoktur; bu gibi şakaları kendine sakla, gökte kullanırsın; ölümler dünyasında hesaba hile-düzen karıştırılmaz, hiçbir şey gizlenilmez. (*Kharon ile Klotho kafalarını sallayarak onaylar*) Görüyorsun ki bu listede tam bin dört ölü var; senin getirdiklerin ise bin üç, demek ki bir tanesi eksik. Ama 'canalıcı Atropos'un hesabı yanlış, o beni aldattı' dersen, o başka.

KLOTHO _; (*Araya girer*) Asla yanlışlık olamaz. Çünkü kader ipliğinin eğrilmesi biten kişinin adını anında Atropos'a bildiriyorum, o da hemen ruhunu teninden çekip alıyor ve kaydını tutmazlık edemez.

HERMES _; Doğru elbette. Aiakos bunları söyleyince, utancımdan kıpkırmızı kesildim. Yoldayken olup bitenler hemen aklıma geldi ve çevreme bakındım. Bu alçak herifi göremeyince, anladım ki kaçmış. Kanatlı ayaklarımın vargücüsüyle ardına düştüm; koşarak ve uçarak ışığa götüren yolu tuttum. (*Eli değnekliyi göstererek*) Bu adamcağız kendiliğinden benimle birlik oldu; ikimiz de ipi göğüsleyen koşucuların çevikliğiyle atılıp, herifi ta ahiret kapılarından biri olan Tainaros'ta yakaladık. Oraya kadar varmış, az daha yetişemeseydik dünyaya dönüp dirilecekmış...

KLOTHO _; Kharon'la biz de 'Hermes bize bakmaz oldu, işini savsaklıyor' diyorduk.

KHARON _; Daha ne duruyoruz? Kaybettiğimiz vakit yetmiyor mu sanki?

KLOTHO _; Doğru! Binsin ölüler kayığa. Kharon sen önce kayıgını iskele duvarının arkasına görünmezliğe çek. (*Çeker ve kayık kaybolur, Kharon'unun sadece omuzlarıyla başı görünür.* Arkadan hafif inilti, gülme ve ağlama sesleri gelir, bir kalabalığın olduğu hissettirilir.) Ben de defterimi açıp, iskelenin başına oturayım; her zamanki gibi yolcuların kim olduklarını, nereden geldiklerini, nasıl ve hangi nedenle öldüklerini sorayım. Sen kayığın içine alır; iyilerini, kötülerini ayrı oturtursun.

KHARON _; (*Başını çevirerek arkada görünmeyen kalabalığa doğru bakarak*) Bu kadar kalabalık sığacak mı kayığa?

HERMES _; (*Gülerek yanıtlar*) Beni güldürüyorsun Kharon; nerede bulunduğunu, binlerce yıldır ne yaptığını unutmuş gibi konuşuyorsun. Burası yukarı değil, yeraltı dünyası Hades. Yolcular da bedenlerini yukarıda bırakmış ölülerin ruhları; tüyden de hafif, hava gibi her boşluğa dolan ağırlıksız görünür görünmez suretler...

KLOTHO _; Yeter sevgili Hermes, Kharon'un densizce sorusuna uzunca yanıtlar vererek zaman kaybetmeyelim. Önce yeni doğmuş, doğarken ölmüş çocukları ver kayığa yerleştirsin Kharon; onlara benim soracağım bir şey olmaz ki!

HERMES _; Al kayıkçı; sokakta bulunmuşlarla birlikte hepsi üç yüz tane.

KHARON _; Bereketliymiş be! Sen bize ham yemiş getirmişsin!

HERMES _; (*Onu yanıtlamaz, Klotho'ya*) İzin verirsen Klotho; çocuklardan sonra da kendilerine hiç kimsenin ağlamadığı, ağlayıcısı olmayan ölüleri bindirelim.

KLOTHO _; Yani ihtiyaçları mı demek istiyorsun? Tamam onları bindir. Siz altmışı geçmiş olanlar, gelin buraya. O da ne? İştahsızlar mı beni? İhtiyarlık kulaklarını sağır mı etmiş ne? Yoksa dizlerinde derman mı kalmamış? Biz mi tutup kayığa bindireceğiz ha?

HERMES _; (*Hepsini birden kucaklamış gibi yapar*) Yoo yo! Al bunları da kayıkçı Kharon; tam üç yüz doksan sekiz tane; hepsi de yumuşak yumuşak, olgun, tam vaktinde toplanmış ürünler!

KHARON _; (*Şakaya karşılık verir*) Zeus hakkı için, bunların kuru üzümünden farkı kalmamış!

KLOTHO _; İhtiyarlardan sonra da yaralanarak ölenleri bindirin kayığa Hermes! (*sözde yaralı yolculara hitaben*) Söyleyin bakalım, siz buraya ne biçim bir ölümle geldiniz? Ama durun, sizi tek tek dinleyeceğime; ben defterime bakar, anlarım. (*Bakarken*) Dün Media'da yapılan çarpışma sırasında sekiz yüz dört savaşı ölecekti. İçlerinde kahraman Oxyartes'in oğlu Gobares de vardı.

HERMES _; Buradalar işte, neredeyse hepsi kayığa bindiler.

KLOTHO _; Yedi kişi de aşk yüzünden kendilerini öldürecek. Bu arada Megaralı bir fahişe uğruna kendini öldüren filozof Theagenes nerede?

HERMES _; Hepsi burada, tam senin önünde, aşağı doğru bak göreceksin.

KLOTHO _; Şimdi de mahkemelerden gelenleri getir; yani işlediği suçlardan dolayı sopayla ya da çarpiha gerilerek öldürülenleri getir, demek istiyorum. Ayrıca haydutlar tarafından öldürülen on altı kişi olacaktı, onlar neredeler Hermes?

HERMES _; Aha şuradalar, bak; yaralarıyla karşında duruyorlar. Kadınları da getireyim mi? (*Duvarдан sarkıp eliyle onları çağırır gibi yapar*)

KLOTHO _; Getir elbette. (*Oturduğu yerde önce deftere, sonra seslerin, iniltilerin geldiği yöne bakarak*) Filozof Kyniskos nerede? O da dün yol ağzına konulmuş çöp yığını Hekate aşından bok-püsür ve üzerine de mürekkep balığı yeyince, zehirlenip ölecekti; gelmedi mi?

SAHNE 7

Öncekiler, Kyniskos ve Diktatör Megapenthes. Sürekli hareket halindeki Hermes'in aksine, elleri kolları bir halatla sarılı yerde yatmakta olan Megapenthes'in başucunda, elinde sopasıyla bekleyen acayip kılıklı yaşlıca adam adının çağrılmasıyla kıpırdayarak yüksek sesle bağırır. Klotho irkilerek sahneye doğru döner.

KYNİSKOS _; (*Kırk yıllık dostmuşcasına, lâubali bir biçimde*) Çoktandır buradayım ben, a benim Klothocuğum! Ben ne kusur ettim de beni o kadar zaman yaşattın o berbat dünyada Sen benim için koca bir yumak iplik eğirmişsin. Kaç kez koparmaya niyet ettim buraya gelmek için, ama bir türlü beceremedim.

KLOTHO _; (*Gülerek*) Çevrendeki insanları düştüğü yanlışlardan kurtarasın diye yaşamamı istiyordum. Haydi artık sen de kayığa bin.

KYNİSKOS _; Yoo! Şu bağlı herifi Hermes bindirmeden ben binmem; korkarım yalvarıp yakarıp seni de kandırır.

KLOTHO _; Hele bakalım kimmiş o? (*Oturduğu yerden inip çevrsinde bir dolanır.*)

HERMES _; (*Adamı yerden kaldırarak, Klotho'nun karşısına geçirirken*) Lakydes'in oğlu Megapenthes; halkı kandırıp başına toplayarak tahtı zorla ele geçiren bir kralmış; Tiran/Diktatör diyor insanlar!

KLOTHO _; (*Sert bir biçimde*) Haydi doğru kayığa!

MEGAPENTHES _; (*Kibarca*) Ey ulu tanrıçamız, güzel ecemiz Klotho! Hemen binmeyeyim; bırak beni bir an yeryüzüne döneyim! Sonra kimse çağırmadan, kendiliğinden gelirim, sözüm söz!

KLOTHO _; (*Öbür ikisi Klotho'ya göstermeden gülerler*) Ne diye bırakacakmışım seni?

MEGAPENTHES _; Bırak da süt beyazı sarayımı tamamlayayım; daha yarısı yapıldı, öyle kalmasın. Halkım için deniz (Boğaz) üzerine kocaman bir köprü yapayım; ayrıca modern bir kent kurayım Trakhia tarafında. Halkım köprüden kolayca bu kente gidip gelsinler!

KLOTHO _; Saçmalıyorsun sen, haydi bin bakalım!

MEGAPENTHES _; (*Dileklerini küçültmeyi dener*) Senden çok şey değil, kısa bir an diliyorum ey Moira, benim güzel kader Tanrıçam! Dünyada bir güncük kalayım; karıma bıraktığım malları söyleyeyim, büyük hazinemi gömdüğüm yeri göstereyim; o yaptırın benim istediklerimi.

KLOTHO _; Olmaz, kaderin önceden bu kara kaplı defterde yazılı, değişmez; benden birşey koparamazsın.

MEGAPENTHES _; O kadar altın kayıp mı olsun diyorsun?

KLOTHO _; (*Yazgı defterine bakarak*) Sen hiç merak etme, kaybolmaz. Amcanın oğlu Megakles onu bulup çıkaracak.

MEGAPENTHES _; Vay Başıma gelenler! Hazinem düşmanımın eline düşecek; ölüyken elim kolum bağlı, hiç bir şey yapamıyorum. Yüce Tanrıçam, bari şu kollarımı çözdüren de ayakta rahat durabileyim; size kendimi daha kolay anlatabileyim. (*Hermes ve Kyniskos başlarıyla hayır işareti yaparlar Klotho'ya*)

KLOTHO _; Çöz onu Kyniskos, Hermes'i yorduğu için yine kaçmasından korkuyor. Gönlünüzü hoş tutun ikiniz de buradan bir yere kaçamaz. Öyle bir girişimde bulunduğu takdirde, cehennem iti üç başlı Kerberos'a bir ıslık çaldım mı onu yakalayıp parçalar, ölü bedeninin ruhu da yokolur! Şimdi söyle, dök içindekileri.

MEGAPENTHES _; (*Kolları çözülmüştür, sakın rahat biçimde*) Zeus senden razı olsun Tanrıçam! O dediğin kişi benim düşmanımdı, ama küçümsediğim için aldırışsızlık edip onu öldürtmedimdi. Demek büyük hazinemi o bulacak?

KLOTHO _; O bulacak ya! Senin arkandan kırk yıl daha yaşayacak; odalıkların da elbiselerin de altınların da hepsi onun olacak.

MEGAPENTHES _; Benim mallarımı en kötü düşmanlarıma vermek hak reva mıdır Klotho?

KLOTHO _; Ya sen Megapenthes, sen de onları eski yöneticinin elinden almadın mı? Onu öldürmüş, daha cesedi soğumadan çocuklarını getirip babalarının yanında boğazlamıştın, unuttun mu? Üstelik onun ruhunu Atropos henüz Hermes'e teslim etmemiş, bedeninin başında bekliyordu. Canalıcı tanrı bile çaresizlik içinde yaptıklarını seyretti.

MEGAPENTHES _; Öyle ama, o zamandan beri de o mallar benimdi.

KLOTHO _; Sürdün onların sefasını, senden geçti artık.

MEGAPENTHES _; (*Klotho'ya yaklaşıarak, kısık sesle*) Dinle beni Klotho; seninle şöyle başbaşa konuşmak istiyorum. (*İki yanındaki Hermes ile Kyniskos'u hafifçe iterek*) Siz şöyle biraz çekilin aramızdan! Klotho, beni bırakırsan, sana tam bin altın (talanton para) veririm; hem de hemen bugün alırsın.

KLOTHO _; Zavallı deli! Demek sen hâlâ altın, hâlâ talanton düşünüyorsun, ha? (*Hafif kızgın*) Götürün şu herifi buradan; kendiliğinden girmeyecek kayığa, bari siz tığın içeri.

MEGAPENTHES _; (*Hermes ile Kyniskos iki koluna girip, duvarın arkasındaki iskeleye sürüklerken, direnerek bağırır*) Tanık olun hepiniz: Vatandaşlarım için yaptırdığım hisar da tersane de yarım kaldı, beş güncük daha yaşasaydım, ikisini de bitirirdim.

KLOTHO _; Hiç tasa etme, başka biri gelir onları bitirir.

MEGAPENTHES _; (*Sürüklemeyi durdururlar*) Şimdi söyleyeceğime hayır diyemezsin, sen de haklı bulacaksın.

KLOTHO _; Söyle, neymiş bakalım!

MEGAPENTHES _; Ulu Tanrıça'm, güzel Tanrıça'm! Bırak da (Bithynialıları)Marmara bölgesindeki ve (Pontusluları)Karadeniz kıyı yerleşmelerini egemenliğim altına alayım; Trakyalıları haraca keseyim. Bu arada Pontika (Karadenizi) denizini bir kanalla Marmara'dan aşırıp Ege'ye bağlayayım. Sonra da kendim için saray gibi bir anıt mezar yaptırıp, hayatımın bütün ünlü işlerini, kahramanlıklarımı gösteren resimler çizdireyim, yazılar yazdırayım üzerine.

KLOTHO _; (*Alaycı*) Oo! Sen artık bir gün, beş gün değil, en azından yirmi yıl istiyorsun.

MEGAPENTHES _; Çabuk döneceğime söz vermem yetmiyorsa, yerime rehin bırakırım size. İsterseniz çok sevdiğim iki odalığımı rehin alın ben dönünceye kadar.

KLOTHO _; Vay alçak vay! Yok daha neler

MEGAPENTHES _; (*İstekleri kabul edilmediğinden çaresizdir, diz çöküp yalvarır*) Ey kader Tanrıçası Moira! Senden bir başka dileğim var, bari ona hayır deme.

KLOTHO _; Haydi söyle, neymiş dileğin?

MEGAPENTHES _; Benden sonra ülkemin hali ne olacak? Onu bilmek isterim.

KLOTHO _; Peki, onu söylüyeyim de büsbütün için yansın. Senin kölen Midas karını alacak; zaten çoktan beri onun oynaşı.

MEGAPENTHES _; Ben de karım yalvardı diye ona özgürlüğünü vermiştim!

KLOTHO _; Kızın, yeni tiranın odalıkları arasına girecek. Yönettiğin ülkenin senin için diktirdiği tüm heykeller devrilecek; onlar da, anıt duvarlarındaki kabartmaların da seyredenlerin eğlencesi olacak.

MEGAPENTHES _; Bana edilen bu hakaretler, dostlarımdan hiçbirini isyan ettirmiyor mu?

KLOTHO _; Senin dostun varmıydı ki? Hem ne diye senin dostun olacaklar mı? Bilmiyor musun sen? Sana tapan ve sana biat edenler, her sözünü alkışlayan adamlar, sadece senden

korcanlar veya senden beklentileri olanlardı. Onlar ancak senin gücünü sevdiler, zamana uydular.

MEGEPENTHES _; Ama şölenlerde tanrılara saçılar dökülürken, hepsi de yüksek sesle benim için dua ederler, benim için hayır-hasenat diler, bana biat ederlerdi. Hatta her biri, benim yerime ölmeye hazırды ...

KLOTHO _; (*Dalga geçer*) Dün onlardan birinin evinde yemek yerken ölmüş olman da çok sevdiklerinden oldu ya! Sana son içirdikleri şarap yok mu? Seni buraya o gönderdi işte.

MEGAPENTHES _; Sahi bir acılık vardı onda, bunun içinmiş demek. Ama ne diye yaptı o dostum bu işi?

KLOTHO _; Ee! Fazla soru sordun sen; artık vakit tamam, bin bakalım kayığa; mahkemeye çıkarılmanın zamanı geldi.

MEGAPENTHES _; (*Tehdidini sürdürür dünyadaymış gibi*) Bir tiranı, bir güçlü kralı sorguya çekip, onu yargılamak kimin haddiymiş?

KLOTHO _; Bir tiranı sorguya çekmek kimsenin haddi değildir dünyada, ama her ölünün ruhunu Radamanthys sorguya çeker, yargısını da verir. Onun adalet duygusu ne dereceye kadar varır; herkese nasıl tam hakkını verir, birazdan göreceksin. Artık gecikmeye gelmez.

MEGAPENTHES _; (*Yine yalvarıya geçer*) Sen, Kader Tanrıçası Moira! İstersen beni eskisi gibi Sultan yapma, herhangi bir adam olayım, köle olayım; ama bırak da yaşıyayım.

KLOTHO _; Hermes, haydi eli sopalı adamla ikiniz bir olup, şunun bacağından tutarak atın kayığa; belli kendiliğinden binmeyecek!

HERMES _; Haydi gel peşimize hınzır kaçak! (*İsleleye doğru yürürlerken*) Al şunu kayıkçı. Aklıma gelmişken, daha emin olmak için biz onu...

KLOTHO _; Sen hiç merak etme, onu direğe bağlarız.

MEGAPENTHES _; (*Gururlu, hâlâ kendini tyrannos sanmakta*) Hiç olmazsa şeref yerine, en başa oturtulacağım, değil mi?

KLOTHO _; Niçin en başa geçecekmişsin?

MEGAPENTHES _; Ama bir kraldım, sultandım; bir ülke yönetiyordum. Beni koruyan, bekleyen on bin askerim vardı da ondan.

KLOTHO _; (*Ötekilere dönerek*) Hele sen Kyniskos'un sopasını bir tat; diktatör olup zulmetmek acı mıymış yoksa tatlı mıymış? O zaman anlarsın.

MEGAPENTHES _; (*Kyniskos elindeki sopayı kaldırdığında*) Ne? Bir kyniskos, bir köpeksi filozof çıkıp korkmadan bana sopa kaldırıyor, ha? Daha geçen gün ben seni; her şeyi/herkesi açık açık ve kabaca eleştirmen, ötekini berikini çekiştirmen yüzünden çarمیha gerdirmedim mi?

KLOTHO _; Eh! Şimdi de biz seni direğe gereriz! (*Hermes'in işaretiyle Kyniskos sopayı diktatörün sırtına indirir. Onu sürükleyerek arkadaki kayığa götürürken, köşker Mikyllos sahneye girer*)

SAHNE 8

Öncekiler ve Mikyllos

MİKYLLOS _; Hey Klotho! Bana niye bakmıyor sunuz? Fukarayım da onun için mi? Varlıklı olmadığım için mi beni kayığa en son bindireceksiniz?

KLOTHO _; Kimsin sen?

MİKYLLOS _; Ben ayakkabı tamircisi köşker Mikyllos'um.

KLOTHO _; Sona kaldığıma, beklediğine canın mı sıkıldı Mikyllos? Diktatör Megapenthes'in dediklerini duymadın mı? Kendisini bir an bırakmak, geciktirmek için bize neler neler veriyordu! Seni böyle geç bıraktık diye niçin sevinmiyorsun ki, şaşırıdım doğrusu?

MİKYLLOS _; Söyliyeyim de dinle, ey Moira'ların en iyisi! Tek gözlü dev Kyklops, "(Hiç)kimse adlı adamı en son yiyeceği sözünü vermişmiş" bana ne? Böyle şeyler beni hiç mutlu kılmaz; ister birinci olalım, ister sonuncu, bizi yiyecek olan ağız, gene aynı ağız ve dişlerdir. Zaten dünyada halim de zenginlerinkine benzemezdi; hani taban tabana zıttı derler ya, bizim yaşamlarımız öyleydi işte.

KLOTHO _; (*Yanına gelen Hermes'le birlikte*) Nasıl yani? Bir karşılaştırma yapar mısın?

MİKYLLOS _; Örneğin şu Diktatör sağlığında oldukça mutlu sayılırdı. Herkes ondan korkar, bütün gözler ona bakardı. Altınını, gümüşünü o kadar parasını,giyinip kuşandığı giysilerini, cici cici oğlanlarını, güzel güzel kadınlarını, atlarını, şölenlerini dünyada bıraktı; kolay değil; böyle zevklerden ayrıldı diye üzülyorsa doğrusu anlaşılır! Bilmem nasıl oluyor? Ama insanın ruhu öyle şeylere ökseye tutulur gibi tutuluveriyor ve o kadar zaman bir arada kalınca onlarla kaynaşıyor, ayrılmaya kolay kolay razı olamıyor. Daha doğrusu o hazlar, onları yaşamış insan için bir türlü koparılamıyacak zincir oluyor.

HERMES _; Köşker Mikyllos sanki o hazları yaşamış gibi konuşuyorsun.

KLOTHO _;(*Defterine bakarak*) Hayır Hermes, defterimdeki betimlemelere göre Mikyllos, ömrü boyunca o hazları yaşamayı hep hayal etmiştir: Bu kişi yüksek zevkleri yaşayanlara imrenmiş, onlarla hayalinde bütünleşmiş, akıl yürütmüş ve duyularını da bunlara kilitleyince onları yaşamışçasına bize anlatması doğaldır.

MİKYLLOS _; Her ne hal ise, insan o hazları bir kere tattı da sonra zora sürüklendi mi başlıyor bağırma; yalvarıyor, çırpıyor. Hiç bir şeyden korkmaz dediğiniz insanlar, Hades'e götürülen yolda bir bakıyorsunuz ki, korkak kesiliveriyorlar. Bunun için hep durup durup arkaya bakıyor, muradına erememiş aşıklar gibi, dünya ışığını bir kere daha görmek istiyorlar. Demin yolda kaçmaya kalkan, burada da yalvarmalarıyla seni rahatsız eden budalanın yaptığı da başka bir şey değildi.

HERMES _; Klotho, Mikyllos'un söyledikleri akıllıca açıklamalar; biraz da kendisinden sözetse iyi olmaz mı? (*Klotho başıyla onaylar ve Mikyllos'a devam etmesi işaretini verir.*)

MİKYLLOS _; Benim hayatta hiçbirşeyim olmadı. Ne tarlam, ne evim, ne altınım ne de bir dikili ağacım vardı. Ben öyle yüksek makamlara, şana şerefe ermedim ve benim için heykeller de dikilmedi. Elbette ki buraya gelmeye çoktan hazırdım; Canalıcı Atropos el eder

etmez, bir ayakkabı dikiyordum, elimden falçatamı da köseleyi de atıp doğruldum ve ayakkabılarımı bile giymeden, boyayı temizlemeden peşine düştüm. Daha doğrusu herkesin önünde yürüdüm ve hep önüme baktım.

KLOTHO _; Doğrusu bazı kendini öldürenler dışında isteyerek Canalıcı'nın bir küçük işaretiyle Hades'in yoluna düşenler az bulunur.

HERMES _; Ben de niye hep önüne baktığımı merak ediyordum. Çünkü Atropos ölüleri bana teslim edeliden beri de bir kez bile arkaya bakmadın.

MİKYLLOS _; (*Gülerek*) Arkamdan beni çağırarak, başımı çevirmeme neden olacak bir şey bırakmadım ki! Şimdi Zeus hakkı için doğrusunu söylüyeyim, görüyorum ki burada herşey tam istediğim gibi; herkes birbirine eşit, kimsenin yanındakinden farkı yok, bu da benim çok hoşuma gidiyor. Öyle sanıyorum ki bu ahirette kimse benden gelip borçlarının ödenmesi istenmez, ödeyemezse köle de yapılmaz, vergi mergi de yoktur. Burada elbette kışın kimsenin soğuktan donduğu, hastalandığı, efendilerden ve güçlülerden habire dayak yediği de görülmez; eminim insanın başı dinç oluyordur burada. Üstelik daha fazlası var bu dünyada; yeryüzünün tersine biz varlıksızlar, hiçbirşeyi olmayanlar gülüyoruz, zenginler ise üzülüp ağlıyor sızlıyorlar; hiçbirinin inlemesi kesilmiyor.

KLOTHO _; Sahi Mikyllos, bakıyorum sen hep gülüyorsun. Neymiş acaba bu kadar neşelemenin nedeni?

MİKYLLOS _; Ey tanrıçalar içinde en çok sevip saydığım Klotho, beni iyi dinle! Yukarıdayken, bu zorba kralın sarayına yakın bir yerde otururdum; sarayda neler olup bittiğini görürdüm de bu adamı tanrı gibi biri sanırdım. Parlak elbiseleri, arkasından giden bir sürü adamları, altınları, elmas kakmalı at eyerleri, altın ayaklı karyoları, altın kaplama koltukları gözlerimi kamaştırırdı ve bu yüzden onu çok mutlu bir insan sanırdım. Onun için pişirilen yemeklerin kokusunu duyunca hasedimden çatlardım. Şöyle başını arkaya doğru savurup, herkesten saygı görerek salına salına yürürken ben onu herkesten üstün görürdüm; bana göre herkesleri ne kadar da çok aşardı! Ama ölüp de bütün o ziynetlerinden soyunduktan sonra baktım ki, gülünç adamın biriymiş. İşte ben böyle bir alçağa hayran olmuşum; meğer mutfağından gelen kokuları duydukça onu mutlu sanmış, Lakonia denizinden getirilmiş kabuklu su ürünleri için onu kıskanmışım. Ben de çok gülünçmüşüm meğerse!

HERMES _; Sadece diktatör Megapenthes'e ve kendine gülüyorsun, öyle mi?

MİKYLLOS _; Hayır ben sadece kendime ve Diktatörün haline gülmüyorum ki! Tefeci Gniphon da görülecek ve gülünecek biriydi: Hayatında zenginliğin sefasını sürmedi diye inleyip duruyordu. Bütün malı mülkü, en yakın akrabası olduğu için müsrifin biri olan Rodokhares'e kalmış. Gniphon'un nasıl yaşadığını düşündüm de kahkahalar atmaktan kendimi alamadım. Adamın benzi soluk, üstü başı kir pas içinde öyle gezerdi; bir tasalı, bir üzüntülüydü ki! Ha ha haa! Gülünmez mi bunlara?(*Ortadaki duvar perde yavaşça açılır ve Kharon ve kayığı ortaya çıkar; Megapenthes direğe bağlıdır. Ağlama inleme sesleri, konuşmalara engel olmayacak biçimde bolarır.*) Biz ne diye duruyoruz sanki? Kayığa binip açılalım artık; bu heriflerin ağlayıp inlemesini dinleyince yolda da güleriz!

PERDE II

SAHNE 1

Düşün başlangıç sahnesine dönülür. Lukianos elinde Kataplous parşömeni tomarı ayakta durmaktadır miltaşının önünde. Omuzunda orta büyüklükte deri su kırbası/tulumuyla Gelecekte Gelen Yolcu girer.

SAMSATLI LUKİANOS _; Pınar yakınmış galiba, çok çabuk geldin. Doğrusu dilim damağım kurumuştun; ama sen uyarmasaydın okumayı sürdürecektim, kendimi kaptırmış gidiyordum.

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; (*Kırbaşy omuzundan indirip Lukianos'a uzatır*) Al kana kana iç, buz gibi su. Çok yakınmış; iki stadion bile yok, yamacın az ilerisinde olduğu için buradan görünmüyor.

SAMSATLI LUKİANOS _; (*Kırbaşy geri uzatır, o da alıp topladıkları sofraya bezinin yanına koyar*) Zeus'la Herakles yardımcın olsun, susuzluğumu giderdim. Baba-oğul seni her türlü kötülüklerden korusun yolcu arkadaşım.

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; (*Kahkahayla güler*) Baba-Oğul bana yardımcı olsun haa? Bari Hermes'i de çağırırsaydın Luki!

SAMSATLI LUKİANOS _; (*Onun kahkahasına bir anlam veremez*) Niye gülüyorsun ki? Sana iyi dilek diledim; tanrıların yardımlarını istedim..

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Bu dileklerini duyan seni Hristiyan sanacak ve bu yasak dinden dolayı başın belaya girecek. İyi ki Ephialtes yanımızda yoktu!

SAMSATLI LUKİANAOS _; Neden Hristiyan olacak mışım? Ben bu yeni dinle ilgili görüşlerimi yeri geldiği için, *Peregrinos'un Ölümü* kitabımda birkaç cümle içinde yazmıştım.

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Belki bilmiyordun; Baba-Oğul deyimini tek başına kullandığın takdirde dindar bir hristiyan duası etmiş oluyorsun. Bu dinin kurucu ve yayıcısı İsa peygamber, yani Hristos da Tanrı'nın Meryem adında bir kadından doğmuş olan oğlu!

SAMSATLI LUKİANOS _; Doğru ya, duymuşluğum vardı. Aklıma gelseyd, Roma İmparatorluğuna yeni bir din soktuğu için çarşıya gerilen bu Nazarehli sofist Hristos ve izleyicilerinden kısaca söz ederken bu karşılaştırmayı yapardım. Hristos'un dünyaya gelişi, Herakles'ne benziyor; ikisinin de babası Tanrı, anası insan. Demek ki baş Tanrı Zeus, Myken kralının kızı Alkmene'ye aşık olup, kocası Amphitryon donunda ona yaklaştığı gibi; Hristiyanlığın Tanrısı da marangoz İouseph'in kılığına girerek Miriam'la buluşup hamile bırakmış!

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Yani bir mitolojik olayın birebir kopyası. Sadece karı-koca tarafından köken farkı var: Herakles'in anası Alkmene bir kral kızı ve kral karısı, Hristos'un anası Meryem ise küçük yaşta bir Suriye tanrısına adanmış bir tapınak hizmetçisi ve yoksul bir marangoz olan yahudi Yusuf'un karısı!

SAMSATLI LUKİANOS _; Akdeniz kıyısındaki Perge ve Pisidia Antiokhası'nda(Yalvaç'ta) bazı Hristiyan dostlarım vardı, onlarla birlikte kılık değiştirerek gizli toplantılarına katılıp yeni dinle ilgili konuşmalar dinledim.

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; İzlenimlerin neler oldu; az önce görüşlerini yazmış olduğunu söylemiştin Hristos'un dini hakkında...

SAMSATLI LUKİANOS _; Adını vermemiştim kitabımda; bu Khristos belli ki gezerek nutuklar, dersler vererek halkı bilgilendirmeye çalışan sofistlerden biriymiş. Devletin resmi çok tanrılı din ve inançlarına karşı olduğu ve yeni bir dinin propagandasını yaptığı için çarınha gerildi. Hristiyanlar hâlâ ona tapıyorlar. Çünkü; bu dinin gezici yayıcıları onları, eğer Yunan tanrılarına tapınmayı bırakıp, onları yadsıyarak, çarınha gerilmiş sofiste tapan ve onun öğretileriyle yaşayanların kardeş olduklarına ikna etmiş. Ölümsüz oldukları ve daima yaşayacaklarına inandırılmış zavallı mutsuz kişiler ölümden korkmuyor ve kendilerine bu dine isteyerek teslim ediyorlar. Ayrıca ayırım göstermeksizin (özel) mal-mülk sahibi olmaya karşılar (bütün mülk sahiplerini suçluyor) ve onlara ortak mülkiyet muamelesi yapıyorlar. İnsanlar da böyle şeyleri herhangi bir kanıt sormadan, sadece inanç üzerinden kabul ediyorlar. Öyle ki, durumdan nasıl yarar sağlayabileceğini bilen kurnaz ve vicdansız bir kişi onların arasına girse, kısa bir zaman içinde kendini zengin yapar. Gerçek eşitlik sadece ahirette vardır.

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Zaten öte dünyaya ilişkin bütün diyaloglarında bunu işlemişsin. Sen egemen inanç ve yaşam anlayışı açısından bakarak değerlendiriyorsun yeni dinsel çıkışı. Khristos'u bir sofist, bir gezgin bilgici öğretmen gibi görüyorsun. Oysa sen de eski bir sofist olarak bu işi para karşılığında yapıyorsunuz, bilgi satıyorsunuz agoralarda, direkler arasında. Khristos ise inanç öğretisinin yayıcısı misyonunu karşılıksız yüklenmişti. "Birbirinizi seviniz, hepimiz kardeşsiniz; biriniz diğerinden üstün değilsiniz Tanrının huzurunda..."

SAMSATLI LUKİANOS _; Evet, "sevgi" deniliyor, "eşitlik-kardeşlik" deniliyor, ama gerisi yoktur; nasıl sağlayacaksınız? Efendilerin ve kölelerin bulunduğu ve eşitsizliğin doğal sayıldığı toplumda, İmparatorluğun hem askeri, hem Yunan-Latin kültürel baskısı altındaki yaşam anlayışını nasıl değiştirip, insanları kardeş yaparsınız? Hele Khristos'un, bu sözlerinin ardından; "hoşgörülü olunuz; bir kimse bir yanağınıza vurduğunda, öbür yanağınızı çevirin; öfkeye kapılıp, karşı koymayınınız, kavga etmeyiniz!" diyerek sunduğu pasifist bir inanç felsefesiyle mevcut dünya düzenini değiştirmek mümkün olamaz.

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Gerçek eşitliğin ancak öte dünyada varolduğu düşünülse bile, yaşanan dünyada da eşitlik sağlanamaz diye birşey yoktur. Sen bu dünya düzeninin değiştirilemeyeceğini düşünmüştün, ama haber vereyim; Roma'nın tüm askeri ve kültürel baskısına rağmen bu dinin yayılması önlenemedi. Dört yüzyıl içinde 'değiştirilemez' dediğin toplumun din ve inanç anlayışı, yaşam biçimi tamamıyla değişti. Benim zamanımda dünya nüfusunun neredeyse yarısı Khristos'un dinine bağlı..

SAMSATLI LUKİANOS _; (*Şaşkın*) Hayret doğrusu! Sen de mi o dinden oluyorsun?

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Hayır. Bir başka büyük din de Muhammed'in İslam'ı. İki tek tanrılı din. Artık tanrılar değil, bir tek Tanrı, bir Allah söz konusu bizim toplumumuzda.

SAMSATLI LUKİANOS _; Anlaşılan sen İslam dininden oluyorsun. O ne zaman ortaya çıktı? Nedir tek tanrılı din, açıklarmısın?

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Khristos'tan altı yüzyıl sonra ortaya çıktı Muhammed'in İslam dini. Bu dinde: Evreni ve canlı-cansız tüm varlıkları yaratan Allah'tır; tektir, eşibenzi yoktur, yaratılmamış yaratandır; bir ana-babadan doğmamıştır. Evreni yöneten odur;

insanlar onun kullarıdır; O hâlik, biz mahlûk, yani O yaratıcı, biz onun tarafından yaratılmış sayılıyorz! Niye öyle şaşırmış, ağzı açık dinliyorsun ki? Senin zamanındaki düzünelerce tanrılara inanmayı şart koşan mitolojik dünya ve ahiret anlayışı daha şaşırtıcı değil mi?

SAMSATLI LUKİANOS _; Ben zaten Grek mitolojisindeki tanrı, din ve inanç anlayışını benimsemediğim için yazılarım ve diyaloglarımda onlarla alay ediyor; saçmalıklarımı gösteriyor ve onları eleştiriyorum. Ama kusura bakma bana göre sizin tek tanrı din anlayışınız daha da saçma!

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; (*Çevresine bakınarak*) Sus, kimse duymasın! Ben de ne diyorum be? Bir an kendimi kendi zamanımda zannettim. Peki, neden saçmaymış tek tanrılı dinler?

SAMSATLI LUKİANOS _; (*Kahkahayla güler*) Ne dinmiş bu böyle? Aleyhinde bir söz söylemeye bile korkuyorsun! Bizim tanrılarımız-tanrıçalarımız hiç değilse insan gibidir; eğlenir, içki içer, evlenip çoluk çocuk sahibi olur; bazan çapkınlık yaparak karısını-kocasını aldatır; kılık değiştirerek aramızda dolaşır, insanlar gibi kavga edip barışır. Biz de istediğimizi eleştirir, istediğimizi seçip ona taparız. Madem tarihimizi bu kadar iyi biliyorsun; her yerleşme kendine bir koruyucu tanrı seçmeyi gelenek haline getirmiştir; bir çeşit tek tanrıya taparlar!...

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Doğru dersin bir arkeolog-epigraf olarak bunun örneklerini çok gördüm; Artemis Pergaia, Artemis Ephesia, Zeus Kimitenos

SAMSATLI LUKİANOS _; (*Kendinden emin*) Bizim düzünelerce tanrılarımız bu dünyayı ve öbür dünyayı yönetirken bir sürü aksaklıklar, yanlışlar yapıyor ve biz de gördüğün gibi kendilerini eleştirmekten geri durmuyoruz. Şimdi söylensene bana, gelecekten geldiğini söyleyen yolcu: Peki, sizin o tek Allah'ınız, tek başına evreni; hem bu dünyayı, hem öbür dünyayı nasıl doğru yönetebilir ki?

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Tek tanrılı dinler baştan bu tür sorgulamayı yasaklamış bulunuyor; sadece bir yaratıcıya inanmayı, bazı özel hareket biçimleriyle ona tapınarak kulluk etmeyi, koyduğu kurallara uymayı buyuruyor...

SAMSATLI LUKİANOS _; Hayret ki, ne hayret! (*Kaldığı yerden anlatmayı sürdürür*) Bildiğin gibi bizim inanç anlayışımızı mitolojimiz belirler: Yeraltı ve yerüstü , dağ, deniz ve doğa güçlerini yöneten tanrı ve tanrıçalarımızın başında bulunan ve aynı zamanda yıldırımların ve göklerin tanrısı Zeus Olympos'un tepesindeki tahtında, kimilerine göre gökteki parlak Samanyolu'nu sonundaki tahtında oturduğuna inanılır. Dünya düzenine ilişkin veya insanları cezalandırma yönünde bir karar vereceği zaman büyük-küçük bütün tanrı ve tanrıçaların oluşturduğu Tanrılar meclisini toplayarak önerilerini sunar; onlara danışır, tartışır kararlaştırırlar. Ama tek tanrı belli ki, dünyayı ve ahireti tıpkı bir tiran, bir diktatör gibi baskıyla yönetiyor...

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Yok daha neler! Sevgili Lukianos, Greklerin geliştirip kendilerine uydurduğu mitolojik tanrılar; senin zamanından bin yıl önce bu topraklarda yaşamış Hitit, Mezopotamia ve Mısır halklarının azaltılmış, adları değiştirilmiş tanrılarıdır. Hititlerin tam bin tanrısı vardı; baş tanrı yıldırım ve fırtına tanrısı Tarhunna'ydı Zeus oldu. Örneklersek: Doğa bereketi tanrısı Telipinu cinsiyet değiştirip, Demeter oldu. Mısırlı akıl-yazı ve düzen tanrısı tanrı Toth ve aynı işlevi gören Hitit tanrıçası Ea, Hermes'te birleşti. Hitit Ay tanrıçası Nikkal ile Mısır Ay tanrısı Khonsu Selene'ye dönüştü...Mısır-Hitit-Babylonia mitolojik öyküleri Grek dünyasına uyarlandı. Senin zamanından yedi yüz elli- sekiz yüz yıl

önce yaşamış Hesiodos'un *Theogonia*'(Tanrıların Doğuşu)sındaki mitolojik konular nereden alındı dersiniz?

SAMSATLI LUKİANOS _; Doğru şeyler söylüyorsun. Suriye tanrıları da öyle; Mezopotama-Babylon dinsel değişim süreci içerisinde bize kadar gelmiş. *Epi Thea Syria* (Suriye tanrıçası üzerine) kitabımda bunu açıkça gösterdim. Şimdi ben sorayım; sana okuduğum *Kataplous*'da anlattıklarım, yani öte dünya olaylarına ilişkin inanç benzerlikleri yok mu senin içinde bulunduğu İslam'ın inanç anlayışında?

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Ben de tam bu konuya girecektim; göstereceğim benzerliklere şaşırıp kalacaksın. Ama önce şunu söyleyeyim; Diktatör Megapentes'e ne ceza verileceğini doğrusu şiddetle merak ediyorum. Onun için tartışmayı fazla uzatmayalım...

SAMSATLI LUKİANOS _; İyi o zaman kısaca anlat; örneğin, canalıcı Atropos'un görevini üstlenen, yani 'artık ömrün bitti senin' diyerek, kader ipliğini koparıp insanların ruhlarını bedenlerinden ayıran, Hermes'e teslim eden kim?

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Birebir aynı görevi ölüm meleği Azrail yapar. Kendisine Kiraman Kâtipleri denilen yine iki meleğin verdiği isim listesine göre uygular. Bunlar aynı zamanda kişilerin yaşam boyu yaptıkları iyilik ve kötülüklerini kişiye özgü "Amel Defterine" kaydeder. Zaten kaderleri de, görünüşte hangi nedenlerden ölecekleri de bellidir. Azrail, canını aldığı ruhları tek tek bedenlerinin konulduğu kabirde, onları karşılayan iki ahiret meleğine, yani Münker ile Nekire teslim eder. Onlar da ellerindeki isim ve amel listesine çerçevesinde çapraz sorgudan geçirirler. Anlayacağın ölümler sürüler haline gelmezler, ama yığılma köprü başında olur...

SAMSATLI LUKİANOS _; Ohooo! Bizim kader tanrıçaları Moiraların, Klotho, Lakheisis ve Atropos'un ve aynı zamanda Hades'in sorgu yargıçları Aiakos, Minos, Radamanthys'in adı değiştirilmiş kopyaları bunlar. Bizim baştanımız Zeus, tanrı ve tanrıçalar arasında iş bölümü yapmıştır; zaman zaman onları denetler, ödüllendirir, bazan cezalandırır da. Peki melek dediklerin sizin Tanrı'nızın çocukları mıdır?

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Bizim dinimizde Allah, her türlü sıfattan münezehtir; benzeri olamaz, eşi ve çocukları da yoktur. Böyle düşünenler bağışlanmaz günah işler, şirk ehlidir, kâfirdir onlar. Yüce Tanrının melekleri nurdan, insanoğlunu çamurdan yarattığına inanılır (*Samsatlı Lukianos irkilir ve söz almasına fırsat verilmez*) Kısacası melekler onun çocukları değil, bir çeşit çalışanları, insanlara görünmeyen yardımcılarıdır.

SAMSATLI LUKİANOS _; O zaman neden tek tanrılı din diyorsunuz ki, yardımcıları varsa?

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; (*Sıkışmıştır*) Fazla soru sorup, dibini eşitirme. Meleklerin tanrısal sıfatı ve gücü yoktur.

SAMSATLI LUKİANOS _; (*Sıkıntıyla*) Tamam sadece dinleyeceğim, ama merak ediyorum; melekler aile oluştururlar mı, karı-koca, sevgili, çocuk vs.?

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Hayır. Bunlar senin tanrıçaların gibi insanlara benzemez ve tanrısal özellikleri olmadığı gibi, insan davranış ve karakterlerine de sahip olmayan yaratıklardır. Sayıları bilinmez, ancak görevlerine göre birkaç sınıfa ayrılırlar.

SAMSATLI LUKİANAOS _; İyi ya işte bizim büyük- küçük-yarı tanrı ve tanrıçalar gibi!

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Taktın kafayı bu benzetmeye sen de! Dinle sonunu getireyim, zaten özetleyeceğim. Sadece zamanlarını Allah' a tapınma, onu kutsama ve övmeye geçiren, sürekli ululayan melekler. Evrene düzen veren, dünya ve ahiretin düzeninin bozulmaması için Tanrı'nın buyruklarını yerine getiren, tanrısal yasaları uygulayan melekler. Üçüncüsü doğrudan insanlarla ilgilenen melekler; bunlardan ilk dördü büyük meleklerdir: Cebrail, Tanrının insanlara gönderdiği elçilere, yani peygamberlere haber ve buyruklarını ulaştırır ki, bunların hepsi, İslam peygamberi Muhammed'in kafasında dinin kurallarını içeren kutsal kitaba dönüşmüştür Allah'tan aldığı vahiylerle. Mikâil melek insanların yaşam boyu tayin edilmiş rızklarını düzene sokar; yani çok varlıklı, az varlıklı ve yoksul kılar Tanrının kullarını. Büyüklerden diğer ikisi, az önce görevini söylediğim Azrail ile İsrail'dir. Bunlar ölüm melekleridir, ancak sonuncusunun Grek mitolojisinde karşılığı yoktur. Sorgu ve yazıcı meleklerden daha önce söz etmişim.

SAMSATLI LUKİANOS _; Gel de oohooo, çekme! Hani diyordun ki, Allah dünyayı ve ahireti tek başına yönetiyor; melekleri olmasa şapa oturur vallahi!(*Kahkaha atar*) Peki insanların kaderlerinin tayinini kim yapar, kader ipini eğiren kimdir? Onu pek anlayamadım.

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Bu doğrudan tek Tanrı'nın kendi işidir; O, her insanın dünyaya gelmeden yaşamını, iyi ve kötü kaderini çizip belirlemiş, oturduğu tahtın yanbaşındaki levh-i mahfuz'da (saklı levha) kayıtlıdır. İnsanlar onun dışına çıkamazlar. Önce de söylediğim gibi, yazıcı ve sorgu melekleri bu konularda görevlidir; emir ve buyruklarla bilgiler onlara aktarılır, onlar da yerine getirir. Simgesel olarak kader ipini eğirme-kesme kavramı dinimizde yoksa da, herhalde sizin inancınızdan miras kalmış olacak; dilimizde "hayatımız ya da kaderimiz pamuk ipliğine bağlı" deyiimi çok sık kullanılır.

SAMSATLI LUKİANOS _; Bir ara köprüden söz etmiştin; nerede bulunuyor bu köprü? Kimler geçiyor, kimler geçemiyor bu köprüden?

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Evet, sizin ahiretinizde bulunmayan, yaşanan dünyadan Hades'e ölümler dünyasına geçişi sağlayan Akheiron, Styks, Lethe ve benzeri ırmaklar yerine sadece Sırat köprüsü vardır; kabir sorgulaması yapıldıktan sonra tek tek oradan geçilir, bu yüzden yığılma olur. Sırat köprüsü kıldan ince kılıçtan keskindir; Allah'a inanmayan, onun buyruklarını yerine getirmeyen, kısacası iyi kulluk etmeyenler geçemez ve altındaki yedi katlı cehennemün layık olduğu katına düşerek, orada yalımların arasında, kaynamakta olan katran kazanlarında cezalarını çekerler.

SAMSATLI LUKİANOS _; Sorgu-Sual sırasında tanıklar da dinleniyor mu?

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Tanıklar ölünün kendi organları ve bazan da kullandığı eşyalar tanıklığa gelir. Ölünün verdiği yanıtları bu tanıklar onaylar veya onaylamaz. Köprüden karşıya geçebilenler iyi insan olduklarını tanıkların onayladığı ruhlardır.

SAMSATLI LUKİANOS _; Onlar nereye giderler? Herhalde cennete!

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Aynen öyle. Karşıya geçenin sekiz katlı cennetin kapılarından kendisine uygun olanı açılır ve cennet kapıcısı Rıdvan onu karşılar, katına yerleştirir. Cehennemün kapıcıları ise ellerinde topuz bulunan, yüzü kara korkunç zebanilerdir. Görevleri cehennemden kaçmak isteyenleri topuzlarıyla kafalarına vurarak geç göndermektir.

SAMSATLI LUKİANOS _; Bizim kapıcı üç başlı it Kerberostur; cehennemden kuş uçurtmaz. Bizim ahiret inancımızda cennete tanınmış sevilen kişiler, kahramanlar, çok

yakışıklı erkekler ve çok güzel kadınlar gider. Onlarla birlikte olmak ruhlar için bir ayrıcalık ve ödüldür. Sizin cennetinizde neler var iyilere vereceğiniz?

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Neler yok ki? Cennette olmayan diye birşey yok! Cennete gidenler ödüllere boğuluyor. Cennette tatlı su, şarap, süt ve bal ırmakları akar. Sayısız odalarında halılar, halı yastıkları döşenmiş ipek perdeli pencereleriyle görkemli köşkler- saraylar ve içlerinde tomurcuk memeli körpe kızlar, cennet hurileri ve çok yakışıklı delikanlılar, yani cennet gılmanları doludur. Cennetlik erkeklerin her biri yetmiş huriyle, cennetlik hatunlar da yetmişer gılmanla gönül eğlendirirler bu köşlerde. Yedikleri içtikleri önlerinde, yemedikleri ardındadır her cennette mekân tutanın. Varsıllar için bu dünya cennettir; bu nimetlerden yaşarken yararlanır. Yoksullar yaşam boyu Tanrıya ibadetle, namaz kılıp oruç tutarak ahiretteki cennetin özlemini çekerler...

SAMSATLI LUKİANOS _; (*Üzgün ve suratı asık*) Ne muhteşemmiş sizin dininiz ve cennetiniz! Tanrısı peygamberi, cenneti cehennemi de sizin olsun. Yeter gerisini anlatma. Vah ki vah sizlere! Bütün bu saçmalıkları bizden kopya ettiğiniz yetmiyormuş gibi, üstüne eklemiş çoğaltmışsınız. Bilimde fende o denli ilerlemişsiniz ki, göklerde uçuyor ve yıldızlara araçlar indiriyorsunuz; ama bir yandan da akıldışı inançlarla safsatalarla içiçesiniz, bunu doğrusu anlayamıyorum. Ben “Ahiret Yolculuğu”nu , yeraltında bu türden bir ruhsal yaşamın olamayacağını, ötedünya inancının saçmalıklarını göstermek ve insanların düşünüp akilyürütmesi ni sağlamak için yazdım. Birazdan Samosatlı hemşehrilerim burada olacak; baksana ilerideki tepeden kalkan toz buluduna, geliyorlar! (*Seyircilere doğru bakarlar ellerini kaşlarına siper edip*) Geriye az kaldı onu da okuyup bitireyim uzun sürmez; yazar olduğunu söyledin, belki esinlenip benzer birşeyler yazar yahut da bu okuduklarımı zamanına aktarırısın! (*Elindeki tomarı açar okumaya başlar, sahne kararır*)

(Lukianos’un *Kataplous’ ya da Tyrannos* diyaloglarının devamı)

KHARON’UN KAYIĞINDA

SAHNE 2

Mykillos dışında herkes kayıktadır. Klotho, Kharon, Hermes, Kyniskos, sadece iniltileri duyulan diğer ölüler.

KLOTHO _; Haydi Mykillos sen de bin kayıkçı demir alsın.

KHARON _; (*Mykillos kayığa doğru gülerek ilerlerken*) Sen nereye geliyorsun? Kayık doldu artık. Şimdilik burada kal; yarın sabah erkenden seni alır karşıya geçiririm.

MİKYLLOS _; Kokmaya başlayan bir ölüyü bırakmak hak reva mıdır Kharon? Yeraltı navlun yasalarına uymadı diye seni büyük yargıç Radamanthys’e şikâyet edeyim de gör gününü! Bak şunların yaptığına! (*Kayık yavaş yavaş ilerler*) Beni burada yalnız koyup gidiyorlar; benim gibi fukarayı ahirette de adam yerine koymuyorlar! Ben de suya atılıp yüzerek onlar yetişemez miyim sanki? (*Çemirlenip suya giriyormuş gibi yapar*) Ölmüşüm bir kere; artık gücüm yetmez de boğulurum diye korkacak değilim ya! Zaten kayıkçıya verecek bir kuruşum da yoktur.

KLOTHO _; (*Telaşla*) Ne yapıyorsun Mykillos? Bekle hele; suyu böyle geçmeye izin yoktur.

MİKYLLOS _; (*Aldırmaz*) Olsun olmasın! Ben öbür kıyıya belki sizden de önce varırım.

KLOTHO _; (*Öfkeli, kürek çekmeye başlamış Kharon'a*) Kharon durdur şu kayığı, alalım köşker Mikyllos'u başımıza dert açacak. Hermes, yardım et de yukarı çıksın.

KHARON _; (*Israrlı*) Peki ama nereye oturtacağız Klotho? Heryer hınca hiç dolu, görüyorsun.

HERMES _; (*Mikyllos'u tutmuş kayığa çekerken*) Sizce bir sakıncası yoksa, Tiran Megapenthes'in sırtına bindiririz.

KLOTHO _; Bunu güzel buldun doğrusu, Hermes.

KHARON _; Haydi bin de otur o hayın adamın omuzuna; ama sıkı bas ha boynuna! Biz de açılalım artık. Hayırlı yolculuklar hepinize! (*Mikyllos Tyrannos'un omuzuna oturur. Sahne de mavi renkli bir duman arasında kayık hareket eder. Bir yandan ölüleri iniltirler, Mikyllos'un gülmeleri, bir yandan Kharon'un çektiği küreklerin sesi vardır arka fonda.*)

KYNİSKOS _; (*Ansızın seslenir*) Kharon, sana şimdiden söylüyeyim de sonra beni aldattın demeyesin; öteki kıyıya varınca sana bir obolos vereceğimi hiç umma; şu sırtımdaki heybeyle, elimdeki sopadan başka hiçbir şeyim olmadı sağlığımda. Ben öldüğümde, Atropos beni Hermes'e teslim etmeden önce cebime sana verilecek bir obolos'u koyacak ne kimsem vardı, ne de içinde yattığım yaşlı bir çınar kovuğunun herhangi bir budağına saklanmış parlarım vardı ki, bulup koysun biri. Ama kayığa sızan suları boşaltmayım, kürek çekmeye yardım edeyim dersin hazırım, kocunmam. Sen hele elime uygun bir kürek ver, görürsün bir şikâyetin olmaz benden.

KHARON _; Pekâlâ, fazla bir kürek var al onu kürek çek, sen de para verme. Senin gibi zaten biri daha var, ta uçta pusmuş oturuyor (*Parmağıyla gösterdiği Menippos, onlara bakmadan elini kaldırır*)

KYNİSKOS _; Kürek çekerken şarkı, türkü söylesem olur mu?

KHARON _; Şöyle güzel bir denizci türküsü biliyorsan söyle, hoş olur; eğleniriz.

KYNİSKOS _; Bir değil pek çok türkü bilirim de Kharon, senin yolcuların hepsi inleyip duruyor; söylerken türküleri şaşırıyorum. Bir dinlesene! (*Bir Karadeniz türküsü söyler ve ikinci kıtada şaşırıp bırakır*)

ÖLÜLER _; (*Değişik sesler duyulur*) Ah benim mallarım! Ah benim çiftim çubuğum, yarıda kaldı! Aah! Ne güzeldi benim evim barkım, ellere kaldı! Ah benim yeni doğmuş yavrularım, öksüz kaldılar aah! Geçen yıl diktiğim asma çubuklarımla üzümünü kim yiyecek acaba?...

HERMES _; Ya sen Mykillos, ağlayacağın bir şeyin yok mu senin? Yoksa bile, gene de ağla sen; adettir, bu ırmak geçilirken böyle inler herkes.

MİKYLLOS _; Neye üzülecekmişim ki ben? Özleyeceğim bir şeyim yok ki benim ağlayıp inleyeyim! İşte güzel güzel geçiyoruz; üstelik, hayalini bile edemediğim diktatör Megapenthes'in omuzuna binmiş de geçiyorum, hah hah ha!

HERMES _; Haydi gülme, hele sen inle de adet yerini bulsun.

MİKYLLOS _; Madem ki sen öyle diyorsun, Hermes, inleyeyim bari: Ah benim köselelerim! Ah benim partallarım! Ah benim çürümüş çarıklarım! Benim başıma gelenler aah! (*İnlemeyi az durdurur*) Artık sabahtan akşama kadar aç kalmayacağım; kış vakti yalın ayak, üstüm başım yırtık pırtık gezmiyeceğim. Bızımla falçatam kime kalacak acaba ah! (*Bir süre anlaşılmaz sözlerle toplu inleme.*)

HERMES _; (*Bağırır*) Tamam, yeter artık ağladığınızı. Zaten yolculuk da bitti karşı kıyıya varmış bulunuyoruz. (*Kürek şapırtıları durur*)

KHARON _; Haydi bakalım, inerken kayıkçının hakkını verin bedavaya kürek çekmedik! Sen de ver bir kuruşu Mykillos.

MİKYLLOS _; Canın gülmek istiyor senin Kharon; ha benden bir kuruş istemişsin, ha su üzerine yazı yazmışsın aynı şey. Sorsana bir; senin kuruş dediğin dört köşe midir yoksa yuvarlak mıdır? Bakalım ben onu biliyor muyum? (*Öbürleri gülerken, o Tyrannosun boynundan indiği sırada*) Üstelik ben senin kayığına binip, yer işgal etmedim ki! Ben, Megapentes'in omuzuna binerek geldim, onun bir parçasıydım; istersen al ondan 2 kuruş; biri benim yerime olsun hah hah ha!

KHARON _; Zaten Menippos'dan da Kynikos'tan da alamadık; desene ki kârlı iş görmüşüz bugün biz. İnin hepiniz artık; ben şimdi geri gidip, atları, sığırları, köpekleri ve öteki ölü hayvanları getireceğim. Yazıktır onlar da geçsin ırmağı, dünya ile ahiret arasında çürüyüp kalmasınlar!

MEGAPENTHES _; (*Kharon onu direktten çözerken, gözleri parlar fısıltı halinde sevinçle*) Sevgili Kharon hiç üzülme bazılarından para alamadığın için, beni geri götür; hem Mykillos'un obolosunu veririm, hem de bütün bu yolcularından aldığın bütün paralar karşılığında altın talanton öderim sana!

KLOTHO _; Hermes, Megapenthes yine zırvalamaya başladı; Kharon'a rüşvet teklif ederek onu kandırmaya çalışıyor. Sen şu ölüleri al da götürüver! Ben Kharon'la birlikte öteki kıyıya döneceğim. Sınır komşusu iki büyük toprak sahibinin ruhları da bekliyor orada, kayığa sığmamışlardı. Hani sınır anlaşmazlığı yüzünden birbirlerini öldürmüşlerdi. Onları hayvanlarla birlikte getireceğim..(*Kayıkla Klotho ve Kharon dönerler, sahne karanlıklaşır*)

KARANLIK ÜLKEYE VARIŞ VE YARGILAMALAR BAŞLIYOR

SAHNE 3

Yargılama alan; Hermes, Kyniskos, Mykillos, Megapenthes, koltukta oturan yargıç Radamanthys, Elinde meşale bulunan tanrıça Tisiphone

HERMES _; (*Meşaleli tanrıçaya seslenir*) Teslim al şunları, Tisiphone; hepsi bin dört tanedir. Sahi bir de benden önce, kendiliğinden gelmiş olan köpeksi filozof Menippos var.

TİSİPHONE _; (*Koltuğunda oturan Radamanthys'ü göstererek*) Radamanthys ne zamandır sizi bekliyor, geciktiniz.

RADAMANTHYS _; Teslim aldıklarını getir Tisiphone! Hermes sen de herbirini adlarıyla tek tek çağır.

KYNİSKOS _; (*Araya girer*) Zeus hakkı için Radamanthys, önce beni çağır.

RADAMANTHYS _; Neden miş o?

KYNİSKOS _; Tanıklık yapmak için. Buraya bir Tiran getirildi. Ben onun bütün suçlarını biliyor ve onları tek tek size söylemek istiyorum. Ama önce kendimi tanıtmaz ve nasıl yaşadığımı anlatmazsam, tanıklığının bir değeri olmaz ki!

RADAMANTHYS _; Peki, kimsin sen?

KYNİSKOS _; Benim adıma Kyniskos derler, ey adaletli yargıç! Ne düşündüğümü, ne yaptığımı sorarsan, söyleyeyim; doğayla uyumlu yaşayan bir (kynik) Filozofum ben.

RADAMANTHYS _; Öyleyse gel bakalım, önce seni sorguya çekip yargılayayım. Hermes, sen de Kyniskos'un suçlarını söyleyecek kimse varsa, çağır onları.

HERMES _; (*Bağırır*) Kyniskos'un bir suçunu gören veya suçlarına tanık birisi varsa aranızda çıkıp gelsin buraya!

MENİPPOS _; Ben Menippos, ben varım. (*sağ elini kaldırıp yüksek sesle*) Hayatını kendi hayatımmış gibi bilen bir meslekdaş olarak tanıklık ederim ki, Kyniskos'un hiçbir suçu yoktur. Yaşamı boyunca sahip olduğu hiçbir şeyi olmayanın suçu da olmaz. Mal-mülk, para-pul sahibi sahibi olanlar suç işler yüce yargıç!

RADAMANTHYS _; Köpeksi felsefeni kendine sakla Menippos. Madem o denli çok yakınsın Kyniskos'a; senin tanıklığını kabul edemem. Başka kimse var mı? (*Kimseden ses çıkmaz*)

KYNİSKOS _; Kimse gelmiyor.

RADAMANTHYS _; Ama kimsenin gelmemesi yetmez, Kyniskos. Sen soyun da lekelerine bir bakayım.

KYNİSKOS _; Lekelerim mi varmış benim?

RADAMANTHYS _; Her insanın hayatında işlediği suçlar, kabahatlar ruhunda görülmez lekeler bırakır. Onları ancak biz görürüz.

KYNİSKOS _; (*Soyunur*) Soyundum, işte çırılçıplağım; o dediğin lekelerden bak gör var mı?

RADAMANTHYS _; (*Kyniskos'un çıplak bedenini kontrol eder*) Şu ufak üç-dört lekeyi saymazsak, tertemiz bir adamsın. Bu da ne? Bir takım lekeler, yanıklar varmış ama bilmem nasıl olmuş, hepsi silinmiş; daha doğrusu sanki yolunup çıkarılmış. Nasıl oldu bu iş, Kyniskos? Sen nasıl paklandın böyle?

KYNİSKOS _; Söylüyeyim; ben eskiden eğitim görmemiş, cahil biri olduğum için kötü yollara girmiştım ve o sıralar birçok lekem oldu. Ama, felsefe öğrenmeye başlayınca, ruhumu o lekelerden yavaş yavaş arındırdım.

RADAMANTHYS _; Bu adamın kullandığı ilaç iyi ve etkili bir ilaç.

MENİPPOS _; (*Söze karışır*) Ha şunu bileydin, bir de benim felsefem lâf atıyor, küçümsüyorsun.

RADAMANTHYS _; (*Tehdit edercesine*) Sıran geldiğinde konuşuruz seninle (*Kyniskos'a*) Haydi sen mutluluk adasına,(Elsyion'a) cennete git ve mutluların arasına karış. Orada iyi insanların arasında oturursun; ama önce, o söylediğin Tiran için bildiklerini anlatman gerekiyor. Sen, Hermes ötekileri çağır da sıraya sok. Bir kısmını da yargıç Minos'un önünde sırala.

MİKYLLOS _; (*Araya girer ve soyunuk*) Benim işim de kolaydır, Radamantys, çabuk incelenir. Bak soyundum bile; ne kusurum varsa görürsün.

RADAMANTHYS _; Sen kimsin?

MİKYLLOS _; Ayakkabı tamircisi, köşker Mikyllos.

RADAMANTHYS _; (*Mikyllos'u döndürerek yoklama yapar*) Çok iyi Mikyllos, sen de tertemizsin, hiçbir leken yok. Sen de git, Kyniskos'un yanında dur. Hermes sen de şu Diktatör'ü çağır buraya gelsin.

HERMES _; Lakydes oğlu Megapenthes, gel buraya! Nereye gidiyorsun? Bu tarafa gel, dedik sana; seni çağırıyorum diktatör Megapenthes! Tisiphone, şunu boynundan yakala da ortaya sürüver.

TİSİPHONE _; (*Hermes'in dediğini yapar*) İşte getirdim onu, Hermes.

RADAMANTHYS _; Sen Kyniskos, anlat ne biliyorsan; işte suçlu önünde.

KYNİSKOS _; Mademki lekelerini görünce, neler yaptığını hemen anlayacaksın, ben sussam da olurdu. Ama anlatayım gene, benim söyleyeceklerim onu daha iyi açığa vurur. Bu alçaklar alçağı, yönetimi ele geçirmeden o da herkes gibi bir sıradan adamken neler etti, onu bir yana bırakıyorum.

RADAMANTHYS _; Demek diktatör olmadan önce de pek çok kötülükler yaptı, suçlar işledi?

KYNİSKOS _; Fakat asıl sonradan en zorba, en kabadayı ve cesur adamlarla birleşti, yanına bir çok yardımcı bulup, yönetimi ele geçirip zorba kral olunca da tam on bin kişiyi mahkemeden geçirmeksizin öldürttü, her birinin mallarını aldı. Böylece zenginliğin doruğuna erişince, her türlü ahlaksızlığa kendini verdi, yurttaşlara etmediği zulüm ve işkence kalmadı, kızların namusunu kirletti, delikanlıları baştan çıkardı, sarhoş bir insan çevresindekilere ne yapabilirse hiçbirinden geri kalmadı. Rastgeldiklerine öyle bir yukarıdan, öyle bir kibirle bakardı, öyle sertlik gösterirdi ki, şimdi kendisine ne ceza versen gene az kalır. Bu dediklerimin birer yalan, birer kuru iftira olmadığını anlaman için de, öldürttüğü adamları buraya çağır, yeter. Birisi de benim; beni çarpmıha gerdirerek öldürdü. Bak zaten hepsi geldi; Diktatör'ün çevresini sardı, boğazına sarıldılar. (*Hermes'in yakınında bulunan Megapenthes'in hareketlerinden görülmeyen ruhlar tarafından rahatsız edildiği, sıkıntıya girdiği yaptığı pandomima hareketlerinden anlaşılır.*) Bütün bu adamlar, Radamantys, bu insafsızın kurbanı olmuştu; bir kısmı karıları güzel olduğu için onun tuzaklarına düştü; bir kısmı oğullarına tecavüz etmek üzere alınıp götürülmesine dayanamadıkları için öldürüldüler. Kimi zengin oldukları için, kimileri de onun her dediğine peki demedikleri için canlarını verdiler. (*Birden susar ve değişik bir tonla konuşur*) Ulu Yargıç Radamantys! Görüyorum ki, az ötede bir mahkeme daha kurulmuş; meslekdaşın yargıç Minos bir yargılama yapıyor. İzniniz olursa izleyip geleyim; kulağıma tanıdık bir isim çalındı. Yargılanan haydut Sostratos'u da tanırım. Onun cezasını öğrenmek istiyorum; canidir ama çok akıllı bir heriftir Sostratos! Siz başka tanıklar da dinlersiniz. Oradan gelip gerekirse

tanıklığımlı sürdürürüm Tyrannos Megapenthes için. (*Yargıç Radamanhys 'olur' anlamında başımı sallar, Kyniskos uzaklaşır ve Minos'un Sostratos yargılamasını izler.*)

SAHNE 4

Minos ile Sostratosve izleyici Kyniskos ve Hermes

YARGIÇ MİNOS _; (*Öfkeli, bağırır*) Şu Sostratos haydudunu Pyriphlegethon'un (Cehennemin) ta dibine atınız; Khimera canavarı onu parça parça etsin. Ya da Titos devin yanına yatırın akbabalar gelip kara ciğerini kemirsin. Sen bu dediklerimi yaptırırver Hermes. (*Daha önce yargılanmış, görünmeyen ruhlara*) Siz iyi insanlar Elysion (Cennet) bahçelerine gidin; dünyada yaptığınız iyilikler karşılığında ödül olarak mutuluklar adasında mutlu ruhlar arasında oturunuz.

SOSTRATOS _; Adil yargıç dinle bir kere beni, diyeceğimi belki doğru bulacaksın.

YARGIÇ MİNOS _; Daha niye dinleyeyim seni? Kötü bir adam olduğunu, bir çok kimseleri öldürdüğünü kendin de kabul etmedin mi?

SOSTRATOS _; Evet, kötü bir adamdım ben; ama bir dinle de gör; bakalım verdiğin cezayı çekmemi acaba doğru bulacak mısın?

YARGIÇ MİNOS _; Senin hak ettiğın cezayı görmem gerekli ve doğrudur.

SOSTRATOS _; Sen gene de beni dinle de ona göre bir yanıt bul, ulu yargıcım; söyleyeceğim uzun değil.

YARGIÇ MİNOS _; Haydi söyle, ama kısa kes; ben daha öteki ölüler için hüküm verceğim.

SOSTRATOS _; Ben dünyada ettiğim kötülükleri kendim isteyerek mi yaptım, yoksa Moira Klotho benim bahtımı öyle eğirmiş diye mi yaptım?

YARGIÇ MİNOS _; Moira öyle eğirmiş elbette!

SOSTRATOS _; Peki, iyi insanlar da, canı dediğıniz bizler de Moira'nın emrinde değil miydik?

YARGIÇ MİNOS _; Doğru, Klotho her insanın bahtını, hayatında neler yapacağını daha doğduğu gündem çizer, yaşamının ipliğini o eğirir

SOSTRATOS _; Öyleyse bir adam, örneğın bir cellat ya da bir asker, ya bir yargıcım veya bir kralın emriyle başka bir adamı öldürse, bu suçı sen kime yüklersin, kılıca mı?

YARGIÇ MİNOS _; Elbette ya yargıca, ya da krala; kılıca kabahat bulamayız ya! Kılıç, öldürmek suçunu işleyenin elinde nasıl bir araç ise, cellât ile asker de kendilerine emir verenin elinde öyle bir araçtır.

SOSTRATOS _; Çok güzel söyledin, hatta sen benden de ileri gittin. Şimdi bir şey daha sorayım; bir adam kölesiyle başka birine para gönderiyor, o da getirip veriyor. O zaman iyiliği eden kimdir? Parayı gönderen mi, götürüp veren mi?

YARGIÇ MİNOS _; Kuşkusuz gönderen Sostratos; getiren kişi onun elinde sadece bir araç olur.

SOSTRATOS _; Öyle ise, yargıç Minos; sen bizleri Klotho'nun buyurdıklarını, eğirdiklerini yerine getirdik diye cezalandırıp, ötekileri de başka birinin iyiliklerine alet oldular diye ödüllendirmekle haksızlık yapmış olmuyor musunuz? Bizim için, önceden yazılmış bahtımızın buyruğuna karşı koyabilirdik diyemezsin ya!

YARGIÇ MİNOS _; (*Şaşkın etrafına bakar, Kyniskos'la gözgöze gelir*) A be Sostratos! İyice bakıp incelersen, akla uygun düşmeyen daha nice şeyler görürsün...Sen bana bunları sormakla bir tek şey kazandın; o da sana bundan sonra yalnız haydut olarak değil, bir de geveze bir safsatacı diye bakacağız. Haydi, çöz şunu Hermes! Şu ana kadar çektiği ceza yeter artık.(*Hermes çözerken*) Ama dikkat et Sostratos; böyle şeyler sormayı öteki ölümlere de öğreteyim deme sakın ha!

DİKTATÖR MEGAPENTHES'E VERİLEN CEZAYA GALİNCE

SAHNE 5

Yargıç Radamanthys'ün mahkemesine dönüş yapılır. Kyniskos ve öncekiler

RADAMANTHYS _; (*Megapenthes'e*) Kyniskos'un ve diğerlerinin aleyhinde anlattıklarını duydun; ne yanıt vereceksin bütün bunlara, alçak herif?

MEGAPENTHES _; Bir çok insan öldürdüğüm, öldürttüğüm doğrudur; ama Kyniskos'un anlattığı bazı suçları işlemedim. Yani, kadınları kandırdığım, kızların, oğlanları namuslarını kirlettiğim tamamıyla yalandır.

KYNİSKOS _; Bütün söylediklerim doğrudur Radamanthys, hepsi için ayrıca tanık gösterebilirim.

RADAMANTHYS _; Kimdir tanıkların senin, göster onları!

KYNİSKOS _; Hermes, sen bana bu adamın lambasıyla yatağını çağır gelsinler buraya; kendi önlerinde, üzerinde işlenen suçları söylerler.

HERMES _; (*Bağırır*) Megapenthes'in yatağıyla lambası buraya gelsin! (*Bu buyruğun arkasından yukarıdan bir yatakla yağ kandili indirilir yargıcın önüne.*) İşte geldiler.

RADAMANTHYS _; Haydi bakalım, Megapenthes'in neler yaptığını anlatın; önce sen konuş yatak!

YATAK _; Kyniskos'un bütün dedikleri doğrudur, ey ulu Radamanthys, dilim varıp da tek tek söyleyemem; benim üzerimde yaptıkları çok ayıp, çok yüzkızartıcı işlerdi.

RADAMANTHYS _; Ayrıntıları söylemeye dilin varmıyor, ama bu kadarı da kuşkuya yer bırakmıyor. Lamba, şimdi de sen anlat.

LAMBA _; Gündüz ne yapardı görmedim, yanında değildim. Ama, geceleri ne yapardı, nelere izin verirdi, sıklığıyorum onları söylemeye. Öyle alçaklıklar gördüm ki tüyler ürpertir,

bir türlü anlatılamaz. Kaç kez ben, artık yağ içmeyip de söneyim dedim; ama o hazneme yağ doldurup fitilimi yakar, edepsizliklerinin ta yanına götürür, ışığımı kirletirdi.

RADAMANTHYS _; Yeter bu kadar tanıklık! (*Megapenthes'e*) Hele sen, o süslü elbiselerini çıkar da lekelerini görelim bir. (*Çıplanır Megapenthes*) Hey ulu tanrılar! Bütün bedeni baştan ayağa leke içinde, mosmor kesilmiş. Şimdi biz buna ne ceza verelim? Cehennemin ta dibine mi atalım; yansın, yoksa üç başlı it Kerberos'a mı verelim; onu parçalasın?

KYNİSKOS _; Ne biri, ne de öteki; izin olursa; Yargıç Minos'a karşı Sostratos'un savunmasını dinledikten sonra ben onun için sana yeni bir ceza önereyim; sonsuza dek bu işkenceyi yaşasın ruhu! Bu adamın işlediği suçlar için öylesi daha uygun olur.

RADAMANTHYS _; Söyle bakalım, memnun olurum; umarım çok ağır bir cezadır!

KYNİSKOS _; Bu dünyada her ölünün Lethe ırmağının suyundan içmesi, töredir değil mi?

RADAMANTHYS _; Öyledir, hepsi içer ve dünyadaki yaşadığı hayatın tüm ayrıntılarını unuttur.

KYNİSKOS _; Bir bunu bırakmayın içmeye; Lethe suyundan içmesine izin vermeyin; yargınız bu olsun.

RADAMANTHYS _; Neden o?

KYNİSKOS _; O sudan içmesin ki, yukarı dünyadaki halini, gücünü, tattığı hazları ve sürdürdüğü zevki sefayı unutmasın; hep onların özlemi içinde ruhu kıvranıp dursun, yaman bir ceza olur ona!

RADAMANTHYS _; Güzel söyledin Kyniskos, ona böyle ceza keselim. Buradan götürüp Tantalos'un yanına bağlasınlar. Lethe ırmağından bir damla bile verilmesin. Böylece yaşarken yapıp ettiklerini ve sürdürdüğü zevki safayı, malını-mülkünü, sarayını, hazinesini vs. asla unutmasın; onların özlemiyle inleyip dursun sonsuza dek! (*Sahne değişir; yeniden dörtyol ağızına-yolçatındaki miltaşının önünde karşılıklı dialoga dönülür*)

SAHNE 6

Geçmişin gezgini Lukianos ve Gelecekten gelen yolcu yazar. Kalabalığın bağırış-çağırışı, insan ve hayvanların ayak sesleriyle birlikte davul ve boru sesleri yaklaşmaktadır.

SAMSATLI LUKİANOS _; (*Derin bir soluk alır*) '*Kataplous ya da Tyrannos*' burada sona erdi. Baskıcı kral Megapenthes'e verilecek cezayı çok merak ediyordun; nasıl buldun? Somasatalı karşılayıcılarım birazdan şu tepenin ardından çıkıp gelecekler, iyice yaklaştılar. Diyeceklerin varsa uzatmadan hemen söyle ve çık git bu düş aleminden!

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; (*Şaşkındır, toparlamaya çalışır*) Kyniskos'un, Sostratos'un savunmasını dinledikten sonra, yargıcın vereceği karar için önerisi gerçekten yerindeydi.

SAMSATLI LUKİANOS _; Ve yatakla lâmbanın tanıklığından sonra...

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Biraz daha uzun sürseydi yargılama; Sostratos'un yargıç Simon'a söyledikleri ruhlar-ölüler arasında yayılarak Megapenthes'in kulaklarına ulaşır ve ahlaksızca kötülükleri, işlediği onca suçları, zalimlikleri Kader tanrıçalarına yüklerdi. Böylece yargıç onca tanıklıklara rağmen savunmayı esas aldığından, büyük ceza indirimine bile gidebilirdi.

SAMSATLI LUKİANOS _; Sostratos'un savunmasında ben; insanların kaderinin Moira'lar tarafından daha dünyaya gelmeden ya da tam gelirken belirlenip paylaşıldığı inancının saçmalığını bu çelişkiyle vurgulamak ve eleştirmek istedim. Senin tek tanrının da aynı şeyi yapmıyor mu?

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Beni bu konularda daha fazla konuşurma gider ayak; senin kadar özgür değilim. Yine de söyleyeyim; dahası İslam'da imanın koşullarından biridir; "kadere ve hayırla şerrin Allahtan geldiğine inanmak". Bereket versin ki, dinin bätını kesimi; "Allah şer işleri, yani kötülükleri, cürümleri ve suçları işlemesini insanın-bireyin kaderine/alnına yazmaz: Hem kulunun bunları yapmasını buyurup, hem de onu cezalandıran bir tanrı olamaz. İnsanın kaderinde sadece hayır (işler) yazılıdır, şer işleri birey kendi iradesiyle işler"diyerek itiraz etmişler. Ortodoks din bilginleri, kutsal kitap yorumcuları da imanının bu şartını, ' irade-i külliye ve irade-i cüzi'ye' kavramlarıyla yumuşatmaya çalışıyorlar...

SAMATLI LUKİANOS _; İki de saçmalığın daniskası, lâf ebeliğiyle savunmaya kalkma! Sen cezayı yerinde buldun mu onu söyle ve çek git! (*Gürültüler sesle iyice yaklaşmıştır*)

GELECEKTEN GELEN YOLCU _;Cehennem dibinde, ebedi susuzluk ve açlık cezasını çeken Tantalos'un yanına konulması yerinde olmuş...

SAMATLI LUKİANOS _; Biliyorsun Tantalos Zeus'un oğluydu. Tanrılar sofrasına davet edilerek onurlandırıldı; Tanrılar yiyeceği ve içkisi (Ambrosia ve Nektar) sunuldu. Açgözlülük yaptı; onlardan bir miktar çalıp yeryüzüne getirdi. Böylece tanrısal yasaları ihlal etme suçu işlemiş, kendisine verilen onuru koruyamamış ve gurura kapılmıştı. Cezası çok ağır oldu; Tartaros'ta yani dediğin gibi Cehennem dibinde boğazına kadar suya gömüldü ve başının hemen üzerine meyve dolu ağaç dalları sarkıtıldı. Sürekli bir açlık susuzluk çekmeye bırakıldı; içmeye eğildiğinde içinde bulunduğu su geri çekilir, açlığını gidermek için elini uzattığında meyve yüklü dallar yukarılara çıkar. Sonsuza kadar hiçbirine ulaşamaz Tantalos.

GELECEKTEN GELEN YOLCU _; Ancak bence diktatör Megapentes onun gibi suya değil de pis koku saçan çamura gömülmeli. Orada, yukarı dünyada yaşadıklarının özlemiyle sonsuza kadar içi yanıp tutuşsun.

SAMSATLI LUKİANOS _; Bu öneri daha güzel, repliği değiştireyim; ama çamura değil, daha önce senin sözünü ettiğin kaynayan katran kazanlarından birinin içine boylu boyunca sokayım. Böylece dışı kaynayan katranla, bir türlü unutamıyacağı yaşadıklarının özlemiyle de içi yansın. ...

(*Sesler, gürültüler kulakları rahatsız edecek kadar yaklaşır , birden susar ve ışıklar kararır. Sahne aydınlandığında yazar ilk sahnenin levhası altında uyumayı sürdürürken başucunda bir başka eşekli adam vardır. Uzaktan seyrediliyormuşcasına birkaç dakikalık sözsüz oyun oynanır ikisi arasında:Eşekli köylü sopasıyla dürterek onu uyandırır. Yazar şaşkın şaşkın çevresine bakınır. Eşekli adam el ve yüz hareketleriyle kim olduğunu sorar. Yazar onu tanıdığını ve çocukluk-çobanlık arkadaşı olduğunu belirtir işaretlerle ve birbirlerine*

sarıllılar.Arkasından eşekli köylü, yazarı eşeğine bindirerek köye doğru yola düşer; sahneyi terkederler)

EPİLOGOS

DÜŞ VE HAYAL ALEMİ SONA ERİYOR

SAHNE 7

Işıklar yandığında , ilk sahneye dönülür ve yolayrımındaki levhanın altında yazar uykusundan dönüp durmakta, bilinçsizce ellerini ayaklarını oynatmakta ve anlaşılmaz şeyler mırıldanmakta. Başucunda elinde yuları bir eşekli adam vardır ve öbür elindeki sopasıyla onu dürtmektedir. 2.Eşekli adam Yusuf ve Yazar

YAZAR _; (*Eşekli adam Yusuf'un dürtmesiyle birden doğrulur, hâlâ düştedir*) Sen misin Ephialtes hemşehrim, yalnız mısın? Gürültü patırtıyla gelen Samsatlılar neredeler? Lukianos'u götürdüler mi? (*Eşekli adam sopa dürtmeyi sürdürür*) Yahu hemşehrim sopan değil, sen konuş; (*çevresine bakınarak*) herkes nerede?

2. EŞEKLİ ADAM YUSUF _;(*Köy ağzıyla*) Sen ne dırlanıyorsun be herif? Ne Faltes'i? Lakyonus da kim? Uyan artık, gendine gel. Burası Samsat mamsat değil, Onar köyünün toprağı burası.

YAZAR _; (*Kendine gelir, gördüğü düşün şaşkınlığı içinde gözlerini oğuşturur. Toparlanıp oturur ve karşısındakine dikkatle bakar*) Seni birine benzetiyorum, ama tam çıkaramadım Onarlı kimlerdensin baba?

2. EŞEKLİ ADAM YUSUF _; Şimdi babana diyeceem senin? Önce sen söyle kimsin sen, inmisin cin misin? Dost musun düşman mı? Gılığın gıyafetin buralara benzemiye, sen yabanın tekisin...

YAZAR _; (*Düşündeki Ephialtes'in sorularını anımsar, gülerek*) Ne inim ne cinim, senin gibi bir insanım. Çok uzaklardan gelen bir yolcuym.

2. EŞEKLİ ADAM YUSUF _; Burada ne arıyorsun? Taksi maksin mi bekliyorsun burada? Ta Yaylabaşı'nın tepede gördüm seni minbüsten inerken. Levhanın direğine verdin belini oturdun. Güneş Göldağı'nın deposesine bir massa boyu vardı, toprağın üstüne düşüp yattın. Hep seni gözledim uzahtan; eşşegimi otara otara Kemer'den gidecektim, sırf senin için bu yana geldim. Dedim bu garip gişi uyuyup galacak; dün çobanlar garşı Kepez'in daşların arasında gurt görmüşler, gelip adamı uykusunda parçalar. Bah güneş battı, neredeyse garantlik basacak, uyhuda galırsa, gurt gelmese bile dedim, bu adam karanlıhta köyün yolunu bulamaz. (*kendisini gözünü kırpmadan seyrederek dinleyen yazara*) Ne gözünü dikmiş bana eyle bakıp durursun, gılığımı mı begenmedin? Kimsin sen söylesene lan! (*Sopayı kaldırarak*) Vurdum mu depen delerim senin!

YAZAR _; (*Gülerek köy ağzıyla konuşmaya başlar*)Ula şimdi tanıdım seni. On-onbir yaşındaydık; şo ilerdeki dereye bana ayıp şeyler örgetirken, ben dediklerini yapamayınca, yine beyle degenegi hevaya galdırıp, "vurdummu depen delerim" demiştin. Sen bizim mehleden Haççik halamın oğlu Yusup'sun. Temam mı, tanıdım değil mi?

2. EŞEKLİ ADAM YUSUF _; (*Şaşkın, havaya kaldırdığı sopayı indirir*) Temam, sen beni tanıdın; emma ben seni tanımadım.

YAZAR _; (*Ayağa kalkıp karşısına geçer*) Heç hatirina gelmiy mi? Tam da bu mövsim, yazbaharın sonlarıydı; senin baban Yığmaca'da, benimki aha şorda Ömerbeg'de çüt sürüylerdi. Onlar öğle olup da çütü salınca; sen Yığmaca'dan, ben de Ömerbeg'den öküzleri süpürtleyip Delali'nin dereye buluştuk, onları otarmak için. Ahlan geliy mi? Ahşama gadek ne oyunlar oynamıştın!

2. EŞEKLİ ADAM YUSUF _; He ya şimdi ahlıma geldi! (*Sevinçli*) Ula sen valla İsmo' sun, Fidan halamın oğlu İsmo! Vay benim küllük-ahbınnık, çobannih arhadaşım sensin ha? (*Elindeki değneği ve öbüründeki eşek yularını yere atıp, birbirlerine sarılırlar*) Sinini sinsilasını siktigimin İsmos'u, nerdeyse vurup depen delecektim!

YAZAR _; (*Ayrırlırlarken*) Ula Yusup, böyüdün artıh; eşşeh kadek olmuşsun daha küfürle gonuşuysun, huyun bata hemi!

2. EŞEKLİ ADAM YUSUF _; (*Gülerek, bir yandan da elinden bıraktığı değneği ve yuları yerden alır*) Huylu huyunu derketse, ya Ali olur ya Veli! Sen daha eyi bilüysün ya, ohumuş adamsın: Büyüklerimiz derki; “can çıhmadan huy çıhmaz!” Sen zaten güççükken de küfürü sevmezdin, biz ögümüzdeki öküzlere bile ağzımızı bozsak, arhamızdan daşlar degenekler sovururdun, ahlan geliy mi?

YAZAR _; Geliyi tabi, artıh uşah degilsin; torun torba sahabı olmuşsun, bari onnarın yanında etme küfür. Bah hele göbeği de eyice şişirmiş, gosgocaman herif olmuşsun, o ipincecik, zayıfcecik Yusup getmiş; emma çipil gözlerinle sesin heç değışmemiş ula. Onlardan tanıdım ya, gine de “vurdummu depen delerim” demeseydin, sana Yusup diye seslenmeyecektim vallaha!

2. EŞEKLİ ADAM YUSUF _; Ula İsmo sen de çok değışmişsin. Bir yerde görsem zatan tanımazdım, seni nerdeyse elli beş yıldır görmedim ben. Otuz yıl önce ögrencilerinle köye bir gelmişsin, ben yohtum. Gôvur ellerinde eyce değışmiş gôvur olmuşsun deyi duyardım, emma gine Fidan halamın oğlu aynı İsmo'sun bahıyım da. Yazar mazar olmuş çoh kitaplar yazarmışsın. Bir de köyün eski sırlarını kitaplara dökmüşsün dedilerdi; herkes arhandan sana gızıp duruyu, ben yüzüne söylüyüm.

YAZAR _; (*O konuşurken düşünde Ephialtes'in Lukianos'a bu konuda tam tersini söyledikleri kulaklarında çınlar: “Bari o kitabını ana dilinle, Süryanice yazsaydın; benim gibi Yunancayı az bilenler ve bilmeyenler de okur yararlanırlardı. Biraz da bizim buralarda olup bitenleri yazsaydın n' olurdu sanki?” Zihninden geçirdikleri arkadan seslendirilir*) Şu çelişkiye bakınız hele: Ephialtes, Samsatlıların kendileri ve inançları hakkında yazılar yazmadığı için Lukianos'a kızgınlıklarını dile getirirken, Yusuf da tam tersine köye ilişkin yazılarımdan dolayı, Onarlıların öfkesini yüzüme karşı söylüyor!

2. EŞEKLİ ADAM YUSUF _; Birden süstün ula gabahatlılar gibi; geçmişte köyde onun bunun yaptıkları bir yerine mi battı da yazdın. Onların bülmem nelerinin kâhası mısın sen?

YAZAR _; Olu mu eyle şey Yusup emi? Ben köyümüzün insanların elbirliğiyle yaptıklarını, dostluklarını, sevgü ve muhabbetlerini öve öve bitiremedim, göklere çıhardım, dünyaya tanıttım. Seferbirlik yılları boyunca çekilen çileleri, köyü somüren şehirli ağaların yaptıklarını; çütçülük-çobannih günlerimizin sıkıntılarını; artıh unutmuş olduğumuz ve yapılmayan Cem ibadetimizi, o güzel inancımızın yolunu-yordamını, dedelerimizi anlattım

“Savaşlı Yıllar” kitabımda. Birkaç sayfada da yanlış yapılan işleri, yapılmaması gereken yanlışları-kabahatları yazmışsam, ne var bunda? Ne var yani? Her tarafta olan böyle şeyler, bizim köyde olmamış mı diyecektim? Romanın tamamını değil de sadece o sayfaları ohuyan kötü niyetli kişiler köylülerimi aleyhime gışgırtıylar!

2. EŞEKLİ ADAM YUSUF _; (*İlgiyle dinlemiştir, kafasını sallayarak*) Aynııyla eyledir İsmo! Ben ohuyamadım, gözlerim bozuh. Biriki örgetmene, ohuması yazması düzgün, tahsilli birkaç gişiye de sordum; senin dediklerinin daha da fazlasını söyledilerdi. Ben de dedimki onlara; ‘İsmo benim çocukluğ arhadaşım çok az şey yazmış; onun birkaç sayfada anlatıklarını bana sorsanız bir goca kitap olur!

YAZAR _; (*Beline bir şaplak vurarak*) Seni gidi hınzır Yusup emim! Beni söyletmek için eyle gonuştun degil mi?

2. EŞEKLİ ADAM YUSUF _; (*Gülerek*)Helbette ne sandın ya, bir de senden dinlemek istedim; bize çarılı köylü derler sen bilmen mi?Yeniyetmeliğimizde bilabar az mı çarılı gözedik İsmoo! (*Birlikte gülerler*) Haydi yeter gonuştüğümüz, şo çantanı eşşegin semerine asayım şeyle (*dediğini yapar*), haydi sen de bin eşşege köye gidelim. Sen şimdi eşşege binmeyi unutmüşsundur ya!

YAZAR _; Hani Sen derdin ya; ‘benimle aley edeceğine, aç da götünle aley et!’ ne diye unutacak mışım eşşege binmeyi?Ben yaya yürümek istiyim, otuz yıldır ayağımı toprağa basmadım; dayanabilsem, yalınayak giderim köye gadek.

2. EŞEKLİ ADAM YUSUF _; (*Kahkaha atarak, eşşegin yularından çeker*) Hadi yeri eyleysem, benim sözüm de olsa; senin ağzına heç yakışmıyı gıça göt demek! (*Gülmeler durunca yürürlerken*) Hemin düşmü görüydün ne? ‘Efasfalt, Lukyunus’ diye sayılıydın; bir de ‘Samsatlılar’ deyip durdun. Bana bahsene sen! Bundan onbeş-yirmi yıl önce bir arhadaşla celepik yaparken, Kâhta, Adıyaman üzerinden Samsat’a gadek gettiydim. Şimdi...

YAZAR _; (*Sonunu getirir*) Atatürk Barajı’nın suları altında yatıyı, degil mi? Temamını anlatsam inanmaz, bana inanmaz; ‘sen deli misin deng misin?’ dersin. O yanlış annadığın Ephialtes ve Lukianos adlarındaki kişileri düşümde gördüm; onlar Samsatlıydı. Tıpkı benim gibi çocukluğ arkadaşısı. Lukianos tanınmış bir yazardı; bana son yazdığı kitabı baştanbaşa okudu. Samsatlılar onu topluca davullu zurnalı karşılamaya gelmişlerdi ki, degeneginle beni dürterek yuhudan uyardın. O anda seni de Ephialtes sanmıştım..

2. EŞEKLİ ADAM YUSUF _; Bırak şimdi onları. Beni tek başına Onarlılar olarak gör ve seni karşılamaya geldiklerini hayal et !

YAZAR _; Beni düş aleminden uyandırdın, şimdi de hayal alemine sokma.

2. EŞEKLİ ADAM YUSUF _; Ne hayali, ne alemleri yaav? Hadi çabih yeri artıh. Aç ve yorgunsun eyi büliyim; köyde galdığın sürece benim gonuğumsun, istememezlik yoh; vurdummu depen delerim senin, hadi gidek!

YAZAR _; (*Heycanlı*) Emma sormadın Yusup emmi; sormadın o adamlar ne zaman yaşamış diye?

2. EŞEKLİ ADAM YUSUF _; Baan ne, ne zaman yaşarsa yaşasın? (*Az durur*) Temam, peki; ne zaman yaşamış o senin yazar dediğin Samsatlı Lukyunus? (*Yazar’dan ses çıkmaz*) Hadi söylesene, ne bekliysin; şimdi de ağzan kira mı istiyisin?

YAZAR _; (*Tereddüt içinde açıklamaya girer*) Hani bizim köyün önündeki Roma kaya mezarları var ya?

2. EŞEKLİ ADAM YUSUF _; Yani çocukluğumuzda içlerinde oyun oynadığımız, yeniyetmeliğimizde bayramlarda gızlı-oğlanlı halaylar çektiğimiz mağaralar. Otuz yıl önce köyün önündeki gayalıhta bulunan yirmi gadek mağaralarımızın gaya mezarı olduğunu yazıp çizdiğinde de köylülerden bazıları sana gızmış; ‘bizim mağaralarımıza adam mezar demiş; çoluh-çocuh gorhularından mağaraların ögünden geçemiyi’ diye arhandan gonusup durmuşlardı.

YAZAR _; Ben de duydum, biliyim; hatta yüzüme söyleyen de oldu senin gibi. İşte düşümde bana son kitabını ohuyan Lukianos, o kaya mezarlarının yapıldığı asırda yaşamış; yani bin sekiz yüz, bin dokuz yüz yıl önce! (*Durur ve tepkisini bekler*)

2. EŞEKLİ ADAM YUSUF _; (*Bir süre değneğiyle ‘Çooo!’ diyerek eşeğe kakıştırır, sonra kafasını iki yana sallayara k ciddi ciddi*) Töööbe estağfirullaa, ula Fidan halamın oğlu İsmo, sen gerçekten deli misin, deng misin nesen? (*Yazar ise beklediği cümleyi duyduğundan sinsice güler, çıkarlar*)

PERDE KAPANIR

İsmail Kaygusuz

Londra, 31.01.2014

KAYNAKÇA:

ÇEVİK Mustafa, Doç.Dr., “*Samsatlı Lucianus’da Eskatolojik Düşünceler (Uluslararası Samsatlı Lucianus Sempozyumu, 17-19 Ekim-2008, Adıyaman)*” www.beytulhikme.org

ÇEVİK Mustafa, Doç.Dr. (Editör), *Uluslararası Samsatlı Lucianus Sempozyumu, International Symposium on Lucianus of Samosata*, Adıyaman Üniversitesi Yayını, Adıyaman-2009

ÇEVİK Mustafa, Doç. Dr. “*Gömlek Biçilemiyen Düşünür: Samsatlı Lucianus*”, www.drmostafacevik.blogspot.co.uk

CROÏSET, *Essai Sur la Vie et les Oeuvres de Lucian*, Paris, 1882

LUCIAN of Samosata: *Introduction and Manuscripts*, edited by Rabe, Leibzig 1906

LUCIAN on Jesus, Wikipedia The Free Encyclopedia: “*From Lucian of Samosata on Jesus*”, www.wikipedia.org

LUCIAN of Samosata, *Voyage to the Lower World/Cataplus/Καταπλους*: From “*The Works of Lucian of Samosata Vols I-IV*”, Translated by FOWLER H. W. And F.G. Oxford, The Clarendon Press, 1905: www.sacred-texts.com

LUCIAN of Samosata, *The Syrian Goddess*, trans. by Herbert A. Strong, London, 1913

LUCIAN: *Selected Dialogues* (Oxford World's Classics), by C.D.N. Costa:
www.amazon.com/lucian/selected

SAMSATLI LUKIANOS, *Seçme Yazılar (Mitoloji Dünyası Üzerine)* 2.Basım, Çev. Nurullah Ataç, Sosyal Yayınlar, İstanbul-1992

WIELAND, Cristophe Martin, “*On the Circumstances character and writings of Lucian of Samosata*” (from Wieland’s 1820 translation of *Lucian of Samosata*):
www.ebooks.adelaide.edu.au/l/lucian